

КОМЕ́ДІЯ ПО́МИЛОК.

Dramatis personae.

СОЛИНУС, Князь Ефесь-
кий.

ЕКГЕОН, Купецъ Сира-
кѹз.

АНТИФОЛ	{	Близняга- Браті, Си- ні Екгео- нові та Емиліні.
Ефес,		
АНТИФОЛ	{	Близнята- Браті, Прибіч- ники двох Антифолів.
Сиракѹз,		

ДРОМИО	{	Близнята- Браті, Прибіч- ники двох Антифолів.
Ефес,		
ДРОМИО	{	Близнята- Браті, Прибіч- ники двох Антифолів.
Сиракѹз,		

БАЛТАЗАР, Купецъ.

АНДЖЕЛО, Золотарь.

КУПЕЦЬ, Друг Антифо-
ла Сиракѹза.

ДАВКО, Лікаръ.

ЕМИЛІЯ, Жона Екгеоно-
ва, Абесса в Ефесі.

АДРИЯНА, Жона Анти-
фолова Ефеса.

ЛУЦІЯНА, її Сестра.

ЛЮЦІЯ, її Наймичка.

ФРИНА, Гетера.

Отамані и інші Прибічники.

Сцена в Ефесі.

АКТ ПЕРВИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Світлиця в князьких Палатах.

Ввійходять Солинує, Князь Ефеський, Екгеон, Купець-Сиракуз, Темнишник, Отамани и инші Прибічники.

Екгеон.

Чини, Солинує, свою жоретку волю,
И смертю закінчай усю мою недолу.

Князь.

Ні, Сиракузине, шкода мені благати:
Я права не скривлю, декрету не зламаю.
Ваш дук неправедно купецтво наше чесне
Притис, и огласив криваві установи.
Не мавши золота від смерті відкупитись,
Погинули у вас славетні наші люде,
И кров їх жалощі в гіркому серці гасить.
Як почалась смертельна ворожнєта
Між нами и твоім ехідним людом,
Ми на своїх декретували радах,
И ми и ваші сиракузькі райці,
Не торгувати нам, Ефесам, з вами.

Шекспирові Твори, I.

Ще й нaтто, хто з Ефе́с до вас прибу́де,
Або́ котрий из ва́ших Сираку́зів
По́явиця на ринку у Ефе́сі,
Того́ кара́ти сме́ртю бес поща́ди,
А ввесь това́р на кня́зя оберну́ти,
Хиба́ запла́тити тис́ячу черво́них,
Що́б жи́знь сво́ю від сме́рти відку́пити.
Тво́я худо́ба, як ні цінува́ти,
Не ви́несе ціни́ над со́тню ма́рок;
Тим, по декре́ту, ти пови́нен сме́рти.

Екгеон.

Одна́ міні одра́да: жи́знь скінча́ю,
Скінча́ю и бі́ду з вечі́рнім со́нцем.

Князь.

Скажи́ ж міні́ два сло́ві, небора́че:
Чого́ поки́нув ти сво́ю доми́вку,
И що́ тебе́ в Ефе́с до нас примча́ло?

Екгеон.

Нема́ міні́ нічо́го ва́жше в сві́ті,
Як мо́вити про го́ре невимовне.
Та, хоть що́б зна́ли, що́ з недо́лі гину́,
Я роскажу́, коли́ журба́ дозво́лить.
Родивсь я в Сираку́зі й оже́нився
С тако́ю, що́ була́ щасли́ва мно́ю,
Як и я не́ю... О, лиха́ годи́но!
Жили́ ми в ра́дощах; росло́ бага́цтво:
Бо заробля́в я до́бре в Епида́мні,
И все́ було́ гара́зд, аж по́ки сме́ртю
Мого́ прика́жчика усе́ зверті́лось.
Ряту́ючи това́р, я кину́в жі́нку,
И сам засі́в за при́лавок купе́цький.
Ще́ не пожи́в и пі́в ро́ку в ровлу́ці,

Вона, дарма, що вже тогді каралась
Караннем любим для сердець жіночих,
Зібравшись, прибула до Епідамна
И незабаром два сини вродила,
Щаслива гάρними двойніми ма́ти.
Вдалися ж так брати́ один в одного,
Що розлича́лись тільки именами.
Того ж часу́, в тому́ ж дому́ само́му,
Близніт убо́га жінка появи́ла,
Один на 'дного схожих, як и наші.
Були́ убо́гі ба́тько-ма́ти тяжко,
И продали́ міні́ діте́й до по́слуг.
Моя́ жона́, пишáючись синáми,
Все кучила верну́тись у до́мівку.
Згодівсь я не́хотя... о го́ре! нáтто скóро.
Не відплили́ від Епидáмна й мiлi,
Як глибиня́, покiрна хуртовiнi,
Нас почала́ пригóдою лякáти.
Недо́вго нам надiя зоста́лась :
Бо й помрач́енний свiт из не́ба лiвся
На те, абí у нас перед очiма
Освiчувать погiбелъ немину́чу.
Я був готóв на смерть, та слéзи рéвнi
Жонi моєi и дітóк малéньких,
Що пла́кали, вбачáючи трiвóгу,
Примусили мене́ шукáти пiльги.
Так, пiльги : бо ряту́нку я не бáчив.
Вже в каюкáх матрóси повтекáли,
Покiнувши судно́ нам бiдолáшнiм,
Що вже в водi по стéлю затону́ло.
Моя́ жона́, вхопiвши другорiдне,
Ис кúпленим близні́м до щóгли вiже,

До зайвої про бұрю в мореходів.
Я привязав так само перворідне,
И, забезпечивши дівбору любу,
Вхопились ми з обох конців за щоглу,
Та й понеслись по вітру манівцями.
Здавалось, мов несé нас до Коріннеа;
Аж ось кріз хмари прозирнуло сонце,
И любий світ ёго пригладив море.
Поглянемо — пливé аж двоє суден:
Одно с Коріннеа, друге з Епидавра.
Та ще були вони од нас далéко...
О, ні не хóчу дáльше говóрити!
Що сталося дáльш, не трóдно відгадати.

Князь.

Ні, говори, старий, не зупиняйся.
Хоть не простім, так сострадати будем.

Экгеон.

Колиб боги тогді нам сострадали!
Тепér би я жорстокими не звав їх.
Ще караблі на пять миль не зійшлися,
Як щогла в нас ударила об камінь,
И пополам як раз переломилась.
Так розлучивши нас, лиха фортуна
Зоставила обом чим утішатись
И чим смутитись у розлúці вічній.
Була під нею лéгша полови́на,
Хоть горе нас обох давило тяжко:
То й понесла́сь по хвілях вітром шви́тче.
Ми бачили, як їх рибáлки не Коріннеа
Взяли всіх трéх до себе на судни́ну,
А нас другé судно тро́их забра́ло.
Довідавшись, хто ми, ласка́во вéльми

Нас прийняли, и нагонцем хотіли
Плисті у слід, щоб полонян нещасних
Одніти в тих рибалок; та важкий був
Іх карабель, то й поплили додому...
Тепер ти знаєш, як втерів я щастє.
А жизнь мою на те судьба хранила,
Щоб про моє нещастє люде знали.

Князь.

И ради тих, по кому ти сумуєш,
Прощу тебе, скажи, що з ними сталося,
Аж по сей день, и з ними и с тобою.

Экгеон.

Як став мій син доходити до зросту,
Став обіймать його по брату смуток.
Почав тогді що-дня мене благодіти
Пустить його на розвідки по світу
И з ним слугу, що так же розлучився,
Як и він сам, из братом, и, як сам він,
По братові його ім'ям назвався,
Бажаючи, когось любив, побачить.
Оччав я, когось любив найбільше.
Пять літ блукав я по найдальших Кіреках,
И по всій Азії ходив и їздив, —
Шкода! Тепер, вертаючись додому,
Заглянув у Ефес, вже без надії,
А тільки, щоб нігдє в широкім світі
Не кинуть города не обшукавши.
Тут закінчу своє гірке блукання;
Та й смерть міні здалась би щастєм,
Колиб довідався, що діти живі.

Князь.

Бідахо Экгеоне, ти, що доля

Призначила на горі найлютіїше !
О, вір, колиб не право, не корона,
Не присяга и не висока звérхність,
Чого князі не сміють, занедбати, —
Моя душа за тебе б заступилась.
Ну, та хоть ти и мусиш умірати,
И присуду перемінить неможна,
Хиба б ми нашу честь надвередили,
Однак я поможу тобі хоть трόхи.
Ще можу день тобі подарувати :
Шукай ище надії на спасенне.
Проси усіх приятелів ефеських
Позичити тобі на викуп грошей,
И будь живий, а ні, то треба вмерти
Темнишник, одведи його в темницю.

ТЕМНИШНИК.

Я одведу, мій князю милостивий.

ЭКГЕОН.

Иди про свій гіркий талан тужити :
Ще дано день тобі на світі жити.

[Виходять.]

СЦЕНА ДРУГА.

Громадський Майдан.

Виходить Антифол та Дроміо Сиракузи, и Купець.

КУПЕЦЬ.

Скажіте, що ви з Епидамна родом :
Ато усе добро вам сконфискують.

Ще и сегодні одного из ваших
Під кріпкую сторожу посадили.
Від смерти в него викупитись нічим,
То, по ефеському статуу, мусить
Умерти, докіль мляве сонце сяде.
Ось ваші гроші, що дали сховати.

Антифол Сиракуз.

На, однесі в Центавр, де стоїмо ми,
И зіставайсь там, докіль я вернуся.
Порі й обідать буде за годину.
Тим часом я побачу, що за місто,
Які ремества, ринки та будинки,
А там прийду, щоб тріхи ще й заснути:
Бо я вземігся, пливучи так довго.
Иди ж собі.

Дромио Сиракуз.

Багацько є таких на світі,

Що и пішли б собі, як ви мовляли.

[Виходить.

Антифол Сиракуз.

Пречесний плут, добродію, се в мене.
Що зажурює од горя да турботи,
Він жартами мене розвеселяє.
Мо' хочете пройтись по місту вкупі,
А потім и обідать у Центаврі?

Купець.

Мене купці закликали до себе:
Від них я маю прибелъ вельми добру,
То вибачте. Як пять годин ударить,
Зустрінемось на ринку, коли ласка,
Тепер же мушу з вами попрощатись.

Антифол Сиракуз.

Ну, до п'яти. Пійду дивитись міста,

Пошвѣндаяю то сям, то там між людьми.

Купець.

Бажаю вам вконтентування, пане.

[Виходить.

Антифол Сиракуз.

Того міні добродій сей бажає,

Чого шкода сумному сподіватись.

Я в світі мов воді дрібненька капля,

Що другої шукає в океані, —

Що, капнувши слідом за нею в море,

Незрима у великих водах нікне:

Так матері та брата я шукаю,

И сам серед людей сумний зникаю.

(Виходить Дромио Ефес.)

Ось каліндарь идє моєї жінзи. —

Ну що? Чого се ти вернувся так хутко?

Дромио Ефес.

Вернувся так хутко? Ні, я опізнівся.

Каплун згорів, а порося роспалося.

Годинник бив на башті вже дванадцять,

А пані в мене на щоді — час первий.

Вона гаряча, бо прочахла страва;

А страва чахне тим, що ви спізнілись;

А ви спізнілись тим, що розговілись.

И ми, що знаєм піст из молитвами,

Несєм сєгодні за ваш гріх покуту.

Антифол Сиракуз.

Стій лиш, добродію, оддісея трόхи.

Де дів ти грόші, що я дав сховати?

Дромио Ефес.

Пів копи, що у сєреду звеліли

За панін нахвостень дати сідлярєві,

У сідлярá, а в мене ні полушки.

Антифол Сиракуз.

Сьогодні я не хочу жартувати.
Кажі без викрутас, де дів ти грóші?
Не знаючи нікого у Ефесі,
Як смів такий великий скарб лишити?

Дромио Ефес.

Жартуйте ви, як сядете обідать.
Мене послала пані вас шукати.
Вернусь без вас — вона на нóсі в мене
Ваш довг, мов на пристінку, закарбує.
Чому вас про обід не сповіщає
Живіт ваш, так як мій, бес поси́лання?

Антифол Сиракуз.

Ну, годі, Дромио; нам не до жартів:
Зіста́в їх на годину веселі́шу.
Де зóлото, що ти узяв сховати?

Дромио Ефес.

Я? зóлота міні ви не да́вали.

Антифол Сиракуз.

Ну, перестань же, дурню, жартувати.
Скажи́ міні, щò ти зробив из грі́шми?

Дромио Ефес.

Скажу́ одно́ вам, що я му́шу з ринку
Вас привести́ обідать до госпóди.
Вас пані не сестро́ю визи́рають.

Антифол Сиракуз.

Та говори́ ж, де дів ти грóші, дурню:
Атò поб'ю́ тобі весéлу піку,
Щоб зна́ла, як зо мно́ю жартувати.
Клянусь христия́нством, б́удеш б́итий.
Де т́исячу карбóванців д́іва́в ти?

Дромио Ефес.

Були карбіванці на піїці в мене,
Та ще на плечах, від обох вас, пане;
Та ще до тисячи лічити довго.
Колиб схотів я вам усі вернути,
Не вельми б ви сему зраділи, пане.

Антифол Сиракуз.

Яких обох? Якá се в тебе пані?

Дромио Ефес.

Не в мене, в вас, в господі на Феніксі,
Що поєтує, ждучи вас ид обіду,
И просить, щоб боржій ийшли додому.

Антифол Сиракуз.

Ти смієш так из мене кешкувати?
Возьми ж оце та знай, як слухать пана.

[Б'є його.

Дромио Ефес.

Що ж се такé? Впиніте ваші руки:
Атó я дам моім ногám свободу.

[Втекає.

Антифол Сиракуз.

На жизнь мою, чи так, чи сяк, а певно
Їго обманено, и грóші щчэзли.
Се місто, кажутъ, повне злодіяччя
Та óшустів лихих, що сліплять очі,
Та чорних відьмачів, що мінять рóзум,
Та злих відём, що тіло й дýшу портять,
Перевдягних підліз, хвастливих кгедьків
И всяких грішників зловредно ніцих.
Коли се так, боржій звіцціль навтэки,
Пійду в Центáвр свого раба шукати.
Боюсь, що вже нам грóшей не видати.

АКТ ДРУГИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Громадський Майдан.

Всїхбодять Адріяна, Жона Антифола Ефеса, та Луціяна, її Сестра.

Адріяна.

Невже нема и досі чоловіка,
Ані раба, що я шукать послала?
Та' ж, Луцію, вже и дві годіні бїло.

Луціяна.

Се певно хто с купців ёго закликав,
И він пійшов из ринку просто в гості.
Обїдаймо самі, не огорчайся.
Всегдѣ мушчіна бѣде вольним паном.
Над ним панѣ час, и як накаже,
Так він вертаецця, чи йде из дому.
Коли ж се так, спокійся, люба сестро.

Адріяна.

Чого ж їм дано бїльш, ніж нам свободи?

Луціяна.

Бо справи їх за ворітьми раз по раз.

АДРИЯНА.

Як я такé зачну́, то не залю́бить.

ЛУЦІЯНА.

Бо муж узда́ на жі́нчину свобóду.

АДРИЯНА.

Се ж тільки так мужи́к осла́ гнузда́е.

ЛУЦІЯНА.

А ди́ку во́лю хто гнузда́е? го́ре.

Нема́ нічо́го попід о́ком не́ба

Ні на землі, ні в во́здусі, ні в мо́рі,

Що́ б у́щину собі не дізнава́ло.

Зві́рята, ри́ба и перна́ті пти́ці

Сво́ім самця́м підвла́сні и підда́ні.

И чоло́вік, богоподо́бний пан і́х,

Владі́ка су́ши и море́й ширóких,

Дале́ко ви́шший ро́зумом и чу́вством,

Над зві́ря, ри́бу й піднебе́сну пти́цю,

Пану́е над сами́цею сво́єю.

Тим покорі́сь и ти тво́єму му́жу.

АДРИЯНА.

А через ра́бство ти не йдеш и за́між.

ЛУЦІЯНА.

Ні, я не йду чере́с турбо́ти бра́чні.

АДРИЯНА.

А за́мужем схоти́ла б во́лі певно́.

ЛУЦІЯНА.

Попе́реду слухня́ности навчу́ся.

АДРИЯНА.

А як твій муж барі́тимацця й́нде?

ЛУЦІЯНА.

Терпі́тиму, закі́ль додо́му при́йде.

АДРИЯНА.

Терпіти лєгко бєє трівѳги в сєрці.
Чогѳ смутїтїсь, як нємá причїни?
Побáчивши в нещáсті бїдолаху,
Ми рáємо спокѳїтїсь, не плáкать,
А щчїнищя такє из нáми лїхо,
Ми плáчемо такѳж, абѳ ще й бїльше.
Оттáк и ти, не мáвши в хáті гѳря,
Пїддєржуєш мєнє плѳхїм терпїннєм,
А нa собї побáчивши нарўгу,
Щє гїршюю почўєш в сєрці тўгу.

ЛУЦІЯНА.

Пїйдў ж и я вжє зáмїж, хоть для прѳби. —
Ось рáб твїй. Скѳро бўдє й муж при тѳбї.

Всїхѳдїть Дромио Ефєс.

АДРИЯНА.

Скажї, дє пан твїй длѳецця и дѳсї?

Дромио Ефєс. Колїб-то вїн длѳвсья! атѳ за мєнє цўпкѳ взївсья. Сє вáм посвїдкўють обїдвa мої вўхa.

АДРИЯНА.

Щѳ ти кáзáв ємў, и щѳ вїн кáжє?

Дромио Ефєс.

Єго вїдкáз у мєнє зa вушїмa.

Проклѳтї рўки! я и нє вторѳпáв.

ЛУЦІЯНА. Хїбá вїдкáзáв так нєвирáзно, щѳ ти й нє почўв дѳбрє?

Дромио Ефєс. Нї, вїн урїзáв так вирáзно, щѳ я дѳбрє почўв єго удáрєннє, и знов так тємнѳ, щѳ насїлу рѳшчѳвáв.

А д р и я н а.

Скажи ж міні, чи прийде він додому?
Здається ж, він своєю жоню так любить.

Д р о м и о Е ф е с .

О пані! пан ваш на́че зарогатів.

А д р и я н а.

Як зарогатів, ледарю мизерний?

Д р о м и о Е ф е с .

Не то щоб дуже, тільки з глу́зду ссунувсь.

Я говорю: „Ідіть боржій обідать“.

А він про тисячу якусь питає.

„Пора обідати“, ёму торочу.

„Де зóлото моє?“ питає в мене.

„Перепечёцца все“, кажу ёму я.

„Де зóлото“? відка́зує удрúте.

„Чи прийдете обіда́ти“? питаю.

„Де зóлото“? відка́зує утрéйте.

„Де тисячу карбóванців дівав ти“?

„Роспа́лось порося́, кажу́ я.“

„Де зóлото“? відка́зує вчетвёрте.

„Вас пані ждуть“, ёму кажу́ я.

„Веди́ на шибени́цю, ка́же, пані!

Не зна́ю я твоє́ї пані, па́дло!

Вбіра́йсь, леда́що, з не́ю к чо́рту“!

Л у ц і я н а.

Хто ж се так ка́же?

Д р о м и о Е ф е с .

Хто ж, як не пан? Не зна́ю, ка́же, ду́рню,

Ні до́му, ка́же, ні жоні́, ні пані́,

Та з язи́ка и пере́вів, спасі́бі.

Міні на плéчі все моє́ посéльство:

Бо закінча́в на́уку буха́нцями.

А д р и я н а.

Біжи ж изнов та клич ёго додому.

Д р о м и о Е ф е с.

Біжи изнов та будь ище раз бітий?

О, змилуйтесь! пошліть посла другого.

А д р и я н а.

Біжи, кажú, ти, підлий рабе, з́араз!

Я розколю́ дурний твій че́реп на́вхрест.

Д р о м и о Е ф е с.

А він то́го хреста́ ще привіта́є,

Тоді зроблю́сь свято́ю голово́ю.

А д р и я н а.

Геть зві́цціль, хамло́ ти язика́те!

Біжи́ та приведи́ додому па́на.

Д р о м и о Е ф е с.

Хиба́ ж и я так крúгло з ва́ми ла́юсь.

Як ви ме́не карта́єте слова́ми?

Що ви швирга́єте мене́ мов ми́чик

Зві́цціль туди́, а він зві́ттіль додому́?

То вже мене́ заши́йте хоч у ю́хту.

[Виходить.]

Л у ц і я н а.

Фи! як тебе́ гнівні морщи́ни шпе́тять!

А д р и я н а.

Він пе́вно веселить своїх коха́нок,

Я ж до́ма лю́бого чига́ю згла́ду.

Коли́ мой краса́ на бі́дних що́ках

Приві́яла, то се він сі що́ки в́ялить.

Коли́ нудна́ мой розмо́ва ста́ла

И рі́ч мой у жа́ртах притупи́лась,

Се він зроби́в недоб́ростю сво́єю,

Тверди́йшою від ма́рмору само́го.

Хиба́ ж мой вина́, що́ й́нші с́яють

Нарядами, прина́дними для́ о́ка?
Та́ ж він вла́дика оді́жи моє́ї.
Яку́ вбача́еш ти ру́їну в ме́не,
То він усе́ поруйнува́в жорсто́кий.
Оце́ ж занепа́даю, в́яну, со́хну,
Все́ через не́го. О, ко́либ, мов со́нце,
Засса́ли приві́тні на ме́не о́чі!
Засса́ла б знов мо́я краса́ поблі́дла.
Та він, мов ди́кий о́лень из о́гради,
На вільну па́шу рве́дця, мно́ю сити́й.
Я, бі́дна, тілько́ по́кришка для́ не́го.

Лу́ція на.

Саможеру́щий жалё!... Фи! кинь не́зна́ть що.

А́дріа́на.

Ні, тілько́ ду́ра ко́риця так му́жу.
О, зна́ю! се він зади́вивсь на́ іншу.
Де́ був би він тепе́р, ко́ли не до́ма?
Ти зна́єш, се́стро, як він оби́цяв
Се́го́дні зо́лотий ла́нцю́г купі́ти.
Ко́либ же забу́ва́в таке́ він тілько́,
Ё́му б мо́я пості́ль так не обри́дла.
Я ба́чу, що́ и брилі́янт в опра́ві
Теря́є красоту́ свою́ по ча́сі.
И зо́лото, в чу́жїх ру́ка́х, не з ра́зу,
А́ все ж від ча́стого то́ркання́ ту́скне.
Так са́мо й чо́ловік имі́ блиску́че
Запла́млює ехі́дством та́ лука́вством.
Ко́ли мо́я краса́ ё́му не ті́шить о́ка,
Неха́й же ні́кне се́ред слі́з пото́ка.

Лу́ція на.

О, скі́лько ж то́ люде́й ж жалю́ дуре́!

[Вихо́дять.]

СЦЕНА ДРУГА.

Там же.

Ввійходить Антифол Сиракуз.

Антифол Сиракуз.

Те зблото, що я велів сховати,
 Лежить в Центаврї ціле, а розумний,
 Мій раб пійшов менé шукати всюди.
 Да тільки ж бо, як и госпóдарь ка́же,
 Не міг я з ним так ху́тко говорити;
 Послáвши з грішми... Ге, та ось и сам він!

(Ввійходить Дромио Сиракуз).

А щò, добродію, поки́нув жа́рти?
 А мо́же ще бухáнчика схоті́лось?
 Нія́кого Цента́вра ти не зна́єш?
 Нія́ких грóшей ти не брав хова́ти?
 А па́ні клікала менé обіда́ть?
 У ме́не на Фе́ніксі дім? Чи ти скрути́вся,
 Що нісенітниці́ міні́ торб́чив?

Дромио Сиракуз.

Щò се? ко́ли я вам таке прова́див?

Антифол Сиракуз.

Тепéр, отту́т, не́ма́ ще й півго́дини.

Дромио Сиракуз.

Та я й не ба́чив вас, як ви посла́ли
 Менé в Цента́вр, щòб грóші заховáти.

Антифол Сиракуз.

Ледáщо, ти ка́зав, не ба́чив грóшей,
 Про па́нію прова́див, зва́в обіда́ть;
 За се, мабу́ть, ще чу́єш, як я гніва́вся.

Дромио Сиракуз.

Я рад, що ви охóчі жартува́ти,

Шекспірові Твори, I.

Та щò за жарт, ніяк не зрозумію.

Антифол Сиракуз.

Дак се ти ще и кепкувати з мене!

Се жарт? Дак от же як жартують! [Бьючи його.

Дромио Сиракуз.

Ой! стійте, пане! Бачу, що не жарти;

Да тілкі ж бо не заслужив я плати.

Антифол Сиракуз.

Що я часом с тобою пошуткую.

Як з дурнем пан, дак ти вже и зазнався?

Ти забавку собі з моєї ласки робиш,

И лізеш в вічі під сумну годину.

Як світить сонце, комарі гуляють;

Захмарилося — ховаюця під листем.

Коли задумаеш зо мною жартувати,

Дивись міні в лице, заглянь у вічі:

Атò ввобью тобі науку в шанець.

Дромио Сиракуз. Се ви мою голову величаєте шанцем? Дак покиньте ж ваше вбивання; нехай лучче зістанеця вона головою. А як поб'єте ще, дак доведєця шукати шанця для голови та вшанцювати її, абò пошукаю розуму в плечах. Ну, та скажіть будласко, добродію, за щò се я був бітий?

Антифол Сиракуз. Хибá не знаєш?

Дромио Сиракуз. А ні жé, добродію; тілкі й знаю, шо був бітий.

Антифол Сиракуз. То сказати, за щò?

Дромио Сиракуз. Эгé, добродію, та ще й про щò? Бо кажуть, ко́жне „за щò“ має своє „про щò“.

Антифол Сиракуз. Перш за щò: за кепкування; а потім про щò: про те, щоб не ліз у вічі вдруге.

ДРОМИО СИРАКУЗ.

Чи б́ито ще коли ко́го так ма́рно?

„За що“ й „про що“ живу́ть у вас нега́рно.

Спаси́бі ж, па́не, вам.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Спаси́бі? за́ що?

ДРОМИО СИРАКУЗ.

За те, що ви дали „щось“ за „ні за́ що“.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Ну, я се попра́влю скóро: за тво́є „що“ не дам то́бі нічо́го. Та скажи́, до́брóдію, чи не час у́же обі́дати?

ДРОМИО СИРАКУЗ. Ні, ще, до́брóдію: мня́су ще не доста́є то́го, щó достáлось міні́.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Спита́ти в до́брий ча́с, чо́го ж, до́брóдію?

ДРОМИО СИРАКУЗ. Ще не вдухопе́лилось.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Дарма́, до́брóдію: їсти́мо й су́хе.

ДРОМИО СИРАКУЗ. Ні, вже, до́брóдію, лу́чче не ї́кте.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Чом же?

ДРОМИО СИРАКУЗ. А́то знов запала́єте, то ще мене́ ві́ддухопе́лите.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Оце́ ж, до́брóдію, знай, коли́ жартува́ти: на все сві́й час.

ДРОМИО СИРАКУС. Я б опрове́рг се перш, ніж ви россе́рдились.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. Які́м же пра́вилом, до́брóдію?

ДРОМИО СИРАКУЗ. Таки́м, до́брóдію, яси́м, як лі́са голо́ва са́мо́го Ча́су.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ. А ну́ ж, які́м?

Дромио Сиракуз. Нема́ на те ча́су, щоб верну́ти волоссе́, як зроби́вся лі́сним по при́роді.

Антифол Сиракуз. А купи́ти, а реставрува́ти?

Дромио Сиракуз. Купи́ш ті́лкі парі́к, а реставру́еш ті́лкі волоссе́ дру́гого чоло́віка.

Антифол Сиракуз. Чо́го ж се Ча́с так ску́пи́ця на волоссе́, ко́лі волосу́ так ба́гато?

Дромио Сиракуз. Бо се до́бро́ розда́є він зві́рятам; а даю́чі ску́по чоло́вікові́ волосу́, да́є ба́гацько ё́му́ ро́зуму.

Антифол Сиракуз. А скі́лько ж та́ких лю́дей, що ма́ють бі́льш ро́зуму, ніж волосу́?

Дромио Сиракуз. Та ні одно́го тако́го, що не мав би ро́зуму вте́ріти волос.

Антифол Сиракуз. Дак у те́бе волоха́ті лю́де — недо́тепи, без ро́зуму?

Дромио Сиракуз. Найбі́льший недо́тепа найскори́ш теря́є, а все та́кі не без кори́сти.

Антифол Сиракуз. Чо́го ж се та́к?

Дромио Сиракуз. Из дво́х причи́н, та ще й ро́зумних.

Антифол Сиракуз. Та ну бо, не ро́зумних.

Дромио Сиракуз. Ні, та́кі та́к.

Антифол Сиракуз. А ну ж, скажи́.

Дромио Сиракуз. Одна́, щоб не втрача́тись на фризу́ру, а дру́га, щоб за оби́дом не впала воло́сина в ю́шку.

Антифол Сиракуз. Дак ти оце́ все до́водив, що не на все є́сть ча́с?

Дромио Сиракуз. Та й до́вів, до́бродію, а і́менно: що нема́ ча́су, щоб верну́ти волоссе́, як

утеряєш по природі.

Антифол Сиракуз. Та не тримне твоє резонування, чому нема часу вернути.

Дромио Сиракуз. То я покреплю його. Час и сам лісий, тим до кінця світу будуть у нього лісі слуги.

Антифол Сиракуз. Я й знав, що ти закінчиш дурною лісиною. Та цить! що се на нас махає?

Виходять Адриана та Луціана.

Адриана.

Так, так, Антифоле, дивися скрива:

Оддав еси свій любий погляд инший.

Я не жона твоя, не Адриана.

А ти ж колись божився, присягався,

Що тільки и музики в слові чуєш,

Що тільки й гарного на світі бачиш,

Що тільки й весело рукою стиснеш,

Що тільки й любо за обід сидєш,

Як я промовлю, гляну, стисну, сяду.

Як же се сталося, мій любий мужу,

О, як се сталося, що ти змінився?

Ти сам собі чужий, мене шчуживши,

Мене, що тіло й дух один є тобою,

Мене, твою частину луччу, крашшу.

О, неділі нас, різно порівнявши!

Бо знай, моє кохання, що скоріше

Ти дощову из моря каплю візьмеш,

Саму в собі не більшу и не меншу,

Ніж би, себе від мене одірвавши,

Ти не роздєр би и себе зо мною.

Як гірко се було б тобі почути,

Що я святину тіла осквернила,

Котрѣ тобі присвячене всецїло?
Чи ти ж не плїнув би тогдї на мене?
Чи ти ж би не поправ менѣ ногами?
Не кїнув слїва „муж“ мїні у вїчі?
И не зїдрів ш чола бесстїдну кожу?
И не вїтїв мїні ис пєрснем пальця?
И не строщїв с клятьбїю для розвїду?
Я знаю, так було б; то от же й сталося.
Перелюбки твої менѣ сплямїли;
Переступ кров мїні споганив чїсту.
Бо ми одно и тїлом и душєю:
То фалш твої обох нас поскверниїла;
Тебѣ й менѣ отруєно укупї.
Держї ж святїй союз из вїрністю моєю,
То буду чїстою дружиною твоєю.

Антифол Сиракуз.

Се все до мене ви, прекрасна пани?
Я вас не знаю: бо в Ефєс приїхав
Недавнечко, всєго годїн изв двї.
Тут все мїні чужє, як вашї рєчі,
И скїлько я умї нї напинаю,
Що ви говорите, нї жє не знаю.

Луцїана.

Стидїся, братїку. Що се с тобою?
Моя сестра такого ще й не чула.
Вона послала Дромиї по тебе.

Антифол Сиракуз.

Послала Дромиї?

Дромио Сиракуз.

Менѣ послала?

Адриїана.

Тебѣ, и ти вернївсь до нас побїтий,

И ка́жеш, він жоні не хо́че зна́ти,
И ла́ючись домі́вки ві́дцура́вся.

Антифол Сиракуз.

Дак ти с цією да́мою спізна́вся?
Що́ ж се, леда́що, що́ се ти заду́мав?

Дроміо Сиракуз.

Я, па́не? я її́ й не ба́чив з ро́ду.

Антифол Сиракуз.

Ти бре́шеш: бо до ме́не ти прихо́див
И закли́кав о́бідати до не́ї.

Дроміо Сиракуз.

Та я не говори́в из не́ю й сло́ва.

Антифол Сиракуз.

А як же́ се вона́ обо́х нас зна́є?

Чи з на́ходу яко́го, чи з натхне́ння?

Адриана.

Як се пони́жує твою́ пова́гу,
Що́ зни́хався есі́ з рабо́м лука́вим,
И підучи́в є́го знуща́цця з ме́не!
Було́ б у́же на́руги з ме́не до́сить,
Що́ ти мене́ поки́нув, ві́дцура́вся.
Чого́ ж то́бі ще мно́ю гордува́ти,
Перед лю́дьми неща́сну зневажа́ти?
О, дай ми́ні до те́бе прихили́тись!
Ти вяз мі́цний, я виногра́д хистке́нький.
Обви́вшись круг тебе́, мій му́жу ми́лий,
Я приобшчу́сь твоє́ї жи́зні й си́ли.
Що́ ді́лить нас, те бу́де чужо́йдне,
Бесплі́дна і́ва, те́рен, мі́х нікче́мний.
Не ві́рвеш, то воно́ в те́бе ввоп'є́цця.

Антифол Сиракуз.

Се все вона́ до ме́не промовля́є.

И справді, на́че полюби́ла щі́ро.

Чи не в ві́ні я з не́ю оже́нівся?

Чи, мо́же, се міні́ все ті́лько сні́ця?

Що́ за ма́на́ нам о́чі й у́ші ма́нить?

Доки́м до́відаю́сь, що́ се за ді́во ста́лось,

Кори́тимусь, що́б ще й бі́ді не скла́лось.

Лу́ціяна.

Ну, Дро́мио, вели́ ж дава́ти стра́ву.

Дро́мио Сираку́з.

О Го́споди! коли́б як відхри́ститись!

Заї́хали ми в ча́рівни́чу зе́млю.

Ой ли́хо з лих! круго́м ду́хи, ма́няки,

Ві́дьми, та руса́лки, та чу́да всі́кі.

Не слуха́тись — вони́ нас за́лиско́чуть,

Чи ви́пють ду́ха з нас, або́ — що́ схочу́ть.

Лу́ціяна.

Що́ ти бурчи́ш собі́ під ні́с, паску́до?

Чи чу́єш, Дро́ме? чу́єш, чу́до-ю́до?

Дро́мио Сираку́з.

Добро́дію, чи се круго́м нас ча́рі?

Антифо́л Сираку́з.

Оби́два ми між ча́рівни́ці впа́ли.

Дро́мио Сираку́з.

Умо́м и ті́лом я переверну́вся.

Антифо́л Сираку́з.

Ти ті́лом чоло́вік.

Дро́мио Сираку́з.

Ні, оби́зі́на.

Лу́ціяна.

Ти у в о́сла переверну́вся, леді́чий.

Антифо́л Сираку́з.

Се пра́вда. Оси́дла́ла. Хочу́ й па́стись.

Так, я осёл: бо я її не знаю,
Хто се; вона ж мене, я бачу, знає.

А д р и я н а.

Ні, годі вже! не буду більш дурною.
Доволі слёзи кулаком втирати.
И пан, и раб ёго сміюцца з мене.
Ходім, добродію, за стіл.

Ти ж, дурню,

Засунеш двєрі, та пильну́й, ледящо! —
Сёгодні, му́жу, в нас обід у спальні.
Покаєся міні в своїх пустотах. —
Ти ж, Дромио, як хто спитає пана,
Скажи: обідає в гостях, и щоб нікому
Не віччиняв.

Ходімо, люба сестро. —

Гляди ж міні, щоб не пускав нікого.

А н т и ф о л С и р а к у з.

Чи се я на землі ще, чи на небі?
Чи, може, в пеклі вже? чи сплю, чи бдію?
Чи збожеволів я, чи при собі ще?
Не познаю себе, а іншим знаний!
Що ж? му́шу те казати, що призвоблять;
Робітиму, до чого приневоблять.

Д р о м и о С и р а к у з.

Ну, а міні коло дверей стояти?

А д р и я н а.

И хоть би й хто, нікого не впускати.

Л у ц і я.

Ходім, давно поря за стіл сидати.

[Виходять.]

АКТ ТРЕЙТІЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Там же.

*Ввійходять Антифол Ефес, Дромио Ефес, Анджело та
Балтазар.*

Антифол Ефес.

Мій добрий Анджело, на вас надія:

Оправдіть мене перед жонкою:

Бо сердиця, як опізниюсь додому.

Скажіть, загіялись у вас у ящі,

Дивились, як ланцюг їй одливали,

И за́втра, мов, я принесу́ готовий.

Сей плут видумає, що ніби в ринку

Зустрів мене, и ніби я розсердивсь,

Що він згубив якісь великі гроші,

И бив його, и віцпурався жінки,

Цураючись иж жінкою й господи?

Скажи, п'яни́це, що се мусить бу́ти?

Дромио Ефес.

Що хочете кажіть; я знаю те, що знаю:

Бо на собі знакі од ваших ручок маю.
Будь я пергаментом, а ваш кулак чернілом,
То всяк би прочитав, що по міні ходило.

Антифол Ефес.

То всяк би прочитав, що ти осел ушатий.

Дромио Ефес.

Се правда, и давно порі міні се знати.
Дурний, що не зумів завчасу догадатись:
Ви почали товкти, а я б почав брикатись.
То, може б, ви тоді за розум узялись,
Та хоч копїт моїх осличих стереглися.

Антифол Ефес до Балтазара.

А ви, синьоре мій, чогось мов зажурілись.
Колиб хоть за столóm у нас розвеселились.
Вповіаю, наша харч для вас не буде груба.

Балтазар.

Смашнійша й ласощів розмова ваша люба.

Антифол Ефес.

Розмова, пане мій, не риба та й не м'ясо:
Словами вгонобиш гостей не так-то ласо.

Балтазар.

На ласощі гостям спромóжеця усяке.

Антифол Ефес.

А ще спромóги менш нам трéба на балаки.

Балтазар.

Серед розмови в смак и найпростійша справа.

Антифол Ефес.

У скнари за столóm найкраща се приправа.
Не пішний в нас обід, не пішно й подаєця,
Та будемо служити своїм гостям від сэрця. —
Гей, стіймо! се ж у нас чогось замкнені двэри.
Постукай, Дромио.

Дромио Ефес.

Бригіто, Юлю, Мери!

Дромио Сиракуз с середини.

Хамло, чухно, мурло, о свіне! о псяюхо!

Або́ иди́ к чорта́м, або́ сида́й та слуха́й:

Про що́ тобі́ таку́ юрму́ шереп склика́ти,

Коли́ й від одні́ втека́тимеш ис ха́ти?

Дромио Ефес.

Що се за за́ткало? Ось пан серед доро́ги!

Дромио Сиракуз.

Неха́й иде́ звіцці́ль: ато́ просту́дить но́ги.

Антифол Ефес.

Хто там? агóв! скорі́йше ві́ччині.

Дромио Сиракуз.

Скажи́ міні́, чо́го, то я скажу́, коли́.

Антифол Ефес.

Чо́го? обі́дати: бо́ я ще не обі́дав.

Дромио Сиракуз.

Иди́ ж собі́ шука́й, коли́ де харч наві́дав.

Антифол Ефес.

Хто ж ти, що́ смів міні́ мій власний ді́м замкну́ть?

Дромио Сиракуз.

На сей раз одві́рник, а Дро́мием зову́ть.

Дромио Ефес.

Ах, ти падлю́ко! се ж мо́є имя́ ти вкрав,

Та й місце́ ще мо́є одві́рни́цьке зайня́в!

Хоч, пра́вда, за одно́ мене́ ослóм назва́ли,

А за друго́е часóм и в спі́ну стусува́ли.

Коли́б ти мно́ю був та с па́ном пострі́чався,

То, мо́же б, из ослóм облі́ччем помі́нявся.

Лю́ція с середини.

Що́ се там, Дро́мио, за ктвалт та́кий щчині́вся?

Дромио Ефес.

Се, Люцю, пан прийшов.

Люція.

Скажі, що опізнився.

Дромио Ефес.

Ой Боже! що за сміх? Чувала ти прислів'є:
Стулю я кулака на бабське безголів'є?

Люція.

А ти чував друге, сновідна поторочо:
Коли, кому і як, так зробить, як захоче?

Дромио Сиракуз.

Се, Люцю, добре ти дурному відказала.

Антифол Ефес.

Стривай, ось я залю тобі за шкуру сала!
А биймо двері!

Дромио Ефес.

Гей! чи ви там подуріли?

Антифол Ефес.

Що з ними говорять? напрімо, скільки сили.
Гей, шкуро, віччині: бо сілою вломлюся.

Люція.

Гледі, щоб бжого від мене не здобувся.

Антифол Ефес.

Та віччині ж, кажу: бо висадимо двері.

Люція.

То й будете сидіть в острозі без вечері.

Адриана є середини.

Хто там ламаєця? які се так сіпаки?

Дромио Сиракуз.

Ну, пані, в вас народ! справдешні гайдамаки!

Антифол Ефес.

Се, жінко, ти? чому се нам не віччиняють?

АДРІАНА.

Тобі я жінка? Геть, поки київ шукають!

ДРОМИО ЕФЕС.

Як ввійдем силою, то скажемо спасібі.

АНДЖЕЛО.

Не знайдем, пане тут ні м'яса, ані риби.

БАЛТАЗАР.

Ні ласого куска, ні слова привітного.

ДРОМИО ЕФЕС.

Вітайте, пане, тут: бо там їм не до того.

АНТИФОЛ ЕФЕС.

Не той тут вітер дме: не можна доступитись.

ДРОМИО ЕФЕС.

Коли б же стоячи, та ще й не простудитись.

Гарячі пироги, та зась тобі до хати!

Се так хибá козла, купівши, продавати.

АНТИФОЛ ЕФЕС.

Иди знайди міні. чим двéрі потрощити.

ДРОМИО СИРАКУЗ.

А ну ж, попробуйте, коли остіло жити.

ДРОМИО ЕФЕС.

Ми хочемо тобі сказать хороше слово,

А ти щось мукаеш, мов та дурна корова.

ДРОМИО СИРАКУЗ.

Геть звіццiля, хамло, с хорошими словами!

Як стусону тебе, то вкриєся й пятами.

ДРОМИО ЕФЕС.

Та не дровичь, як бик; пусті, скажу спасібу.

ДРОМИО СИРАКУЗ.

Пущу, як бес пера знайдеш птицю й рибу.

АНТИФОЛ ЕФЕС до ДРОМИЯ ЕФЕСА.

Здобудь хоть келепа: позичять добрі люде.

Дромио Ефес.

Оце ж тобі, мурло, и птиця й риба буде.

Балтазар.

Вгамуйтеся, покиньте колотнечу.

Ви тут воюєте, мій любий друже,

Против своєї чести и впокою.

Не подавайте вашого подружжя

Під подозрінне суддів язикатих.

Ви довгий досвід маєте и розум:

Чи се ж річ можна, щоб така поважна,

Така россудлива, тиха, звичайна

И добродітельна люділа стала,

Бес слухної причини, що чинити?

И ви, добродію, в тім не сумнітесь,

Що вияснить, про що вам не чинили.

Ось слухайте: спокійте тріхи духа,

Та пообідаймо укупі в Тігрі.

А в вечері навідайтесь додому,

То й скажуть вам, яка тут причча сталась.

Як станете висаджувати двері,

То зійдуця на дивовижу люде,

Та й зачнуть вас по своєму судити.

Розійдеця про вас недобра слава,

Поплімить вам повагу вашу чесну,

И, в темному закоренившись люді,

Ростіме ще у вас и на могилі.

Бо клеветі в наслідде переходить,

И вічно там живе де загниділась.

Антифол Ефес.

Ви правду кажете. Покиньмо колот.

Здаватимусь немов би ще й веселим.

Я маю тут давняшню приятілку,

Хоть забісовану, так вельми ж гáрну,
Та ще й розу́мну, говірку́, мото́рну.
Обідаймо сего́дні втрох у не́ї.
Жона́ міні скребé за не́ї мо́ркву,
Хоть, дáлебі, не дав я їй причи́ни. —
Сході́те, Анджело, боржі́й до́ому
Та принесі́ть лацціо́г туди́ до ме́не.
Вже пéвно він тепéр гото́вий зо́всім.
Зробі́ть міні, добро́дію, сю ла́ску.
Се бу́де мій гості́нець при́ятільці,
Хоть для то́го, що́б досади́ти жі́нці.
Коли́ міні замкнúли до́ма двéрі,
Пійду́ шукáть розва́ги у гетéри.

Анджело.

Верну́сь до вас не бі́льш, як за годі́ну.

Антифол Ефес.

На жа́рти не ма́лі я гро́ші кину́.

[Виходить.]

СЦЕНА ДРУГА.

Там же.

Вєйхóдять Лу́ціяна та Антифол Сиракуз.

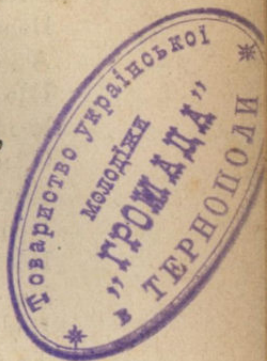
Лу́ціяна.

Невже́ ж, Антифо́ле забу́в ти, спра́вді
Свій довг супру́жеський? Чи се може́бно,
Що́б у перво́цвіті любóв завя́ла?
Буду́ючись, руіно́ю зробі́лась?
Коли́ сестру́ ти свáтав для ба́гáцтва,
То хоть за гро́ші будь ласка́вший з не́ю.

А йншу полюбив — робіть се потай неї,
Прикрившись привітнім, засліплюючим словом.
Нехай тогò в очах у тебе не читає;
Нехай тебе язик твій власний не бесславить.
У зради гарна річ, ніжнє в ехидства око!
Вбери ж ти свій порок в посельські шати чести,
Здавайся праведним, дарма що совість грішна;
Обманюй тайкомá: на щò їй знати правду?
Про кражу и дурний не признаєцца злодій;
Се ж удвое вина, ламати вірність лóжу,
И зраду за столóm очіма виявляти.
Переступ потайний приймає образ чести,
Прилюдне ж лєдарство подвоєе гидóту.
О бідні ми жінки! Колиб ви хоть обманом
Нас упевняли в тім, що ви до нас прихильні!
Нехай рука другій, нам хоть рукав зоста́ве.
Ми ва́ші спутниці: вертіть же нас круг себе.
Мій любий братіку, иди знов до світлиці,
Розваж мою сестру, зови її жонбóю.
Коли сцільє нам ласка́ве слово дýшу,
То й ніцяя любов свя́тим здаєцца ділом.

Антифол Сиракуз.

О пи́шная красò! не зна́ю, хто еси́ ти,
И як моє́ имя́, яким вга́дала чу́дом.
Ти ро́зумом своїм прина́дністю сво́єю
Преви́шше всіх люде́й, мов божество́ ося́йне.
Навчи́ ж мене́, свята́, як думати й ка́зати;
Одкри́й мойму́ уму́, тупо́му и сла́бко́му,
Що мі́лко пла́ває, в пече́вті туманіє,
Яка́ в твої́х слова́х глибо́ка мисль укрито́.
Про щò се ти мене́ споку́шуєш на вчи́нок,
Невідо́мий міні́, мої́й душі́ проти́вний?

Невже ти божество? невже менé ти мислиш
Зробить перéвертнем, и наново создáти?
Переверни ж, создáй; тобі я покорюся.
А докiль я ще я, мiй рóзум бáчить дóбре,
Що пáні ся в слéзàх чужá мiні людина,
И що тебе одну, тебе люблю, як дýшу.
О, не тягни менé твоiм, сирéно, спiвом
Тонúти у слéзàх сестри твоéи рéвних:
Про сáбе заспiвай, и зáраз очаруеш.
Побáчивши твоi розпущениi кóси,
На фiлях срiбляних, мов зóлото блискуче,
Подумаю, що се постiль золототкáна,
Та й ляжу, та й умру, щасливий, що вмираю.
Нехай утóне, вмерé Любóв легкодихáнна,
Спустившися униз с своéи високóсти.

Луцiяна.

Чи ти не при собі, що так мiні говориш?

Антифол Сиракуз.

Я при собі, моé кохáння дорогéе.

Луцiяна.

Се ж гріх з очéй твоiх мов, пóломче палаé.

Антифол Сиракуз.

Палаю, бо дивлюсь на сóнце світозарне.

Луцiяна.

Дивись туди, куди велить и честь и совiсть.

Антифол Сиракуз.

Дивитись в тёмряву — не бáчити нічого.

Луцiяна.

Ти ó сёрцем до сестри моéи прихилився.

Антифол Сиракуз.

Нi, до сестри сестри твоéи, пiшна врёдо.

Луціяна.

Сестра моя, от хто для тебе пішна врода.

Антифол Сиракуз.

Ні, ти мой любов, мене найкраща частка;

Ти світ моїх очей, ти серце мого серця,

Моє життє, мой фортуна и надія,

Едине на землі яснє для мене небо,

Едине на небі наслідде и надбання.

Луціяна.

Се все мой сестра, або ж повинна б бути.

Антифол Сиракуз.

То й будь же ти сестра: бо я тебе кохаю,

Тебе одну люблю, с тобою хочу жити.

Нема в мене жоні, у тебе чоловіка:

Дай рученьку міні и серденько на віки.

Луціяна.

О, ні, добродію, стривайте, не хапайтеся.

Попереду в сестрі моєї поспитайтесь.

[Виходить.

Вискакує Дромио Сиракуз.

Антифол Сиракуз. А що се, Дромио? куди се так біжиш?

Дромио Сиракуз. Дак ви знаєте мене, добродію? Я ваш чоловік? я ваш раб? я я?

Антифол Сиракуз. Ти Дромио; ти мій чоловік; ти ти.

Дромио Сиракуз. Ні, я осел; я чоловік жінчин; як сам не свій.

Антифол Сиракуз. Як чоловік жінчин? як сам не свій?

Дромио Сиракуз. Та вже ж, добродію, сам не свій; я приналежу жінці, такій що трєбує мене,

такій що вганя' за номною, такій що хоче присвобіти мене.

Антифол Сиракуз. Як же вона тебе присвобює?

Дромио Сиракуз. Да так, добродію, як би ви присвобювали коняку. Вона мене присвобює собі, як скотину. Не то, щоб я був скотина и вона мене присвобює, а тілкі, бувши сама скотиною, присвобює мене собі.

Антифол Сиракуз. Хто ж вона така?

Дромио Сиракуз. Дуже поважна персона, така що не можна про її говорити, не сказавши „не при вас кажучи“. Щастє моє було б тут вельми худорляве, дарма що моє життє було б страшенно сите.

Антифол Сиракуз. Як се, життє сите?

Дромио Сиракуз. Да так, добродію, що вона куховарка и вся самє сало. Не знаю, на що б її й обернути, хибя зробити з її каганець, та й наживати пятами при її ж власному світлі. Ручаюсь, що її манатте и сало в ёму прогорять цілу польську зіму; а сама вона, колиб дожила до страшного суду, горітиме цілий тиждень довше всього світу.

Антифол Сиракуз. А на виду яка вона?

Дромио Сиракуз. Чорна, як мої черевіки, тілкі в її вид не такий чистий. А череш що? черес те що потіє; то грязі на ёму чоловікові буде по кісточкі.

Антифол Сиракуз. Ну, сій біді можна помогті водю.

Дромио Сиракуз. Ні, добродію: вона так

з роду. Тут и Нбів потоп не поміже.

Антифол Сиракуз. Як же її на имя?

Дромио Сиракуз. Нель, добродію. Та хоч би до сего коротенького ймення прибавити ще лобкіть, дак не змірати від стегна до стегна.

Антифол Сиракуз. Широченька мабуть?

Дромио Сиракуз. Не довша від голови до пят, як и віт стегна до стегна. Кругла, мов глобус. Я знайшов на її усі землі.

Антифол Сиракуз. Де ж у неї Ирландія?

Дромио Сиракуз. Ге, добродію! на пані-старій. Я пізнав її по багнах.

Антифол Сиракуз. А Шотландія?

Дромио Сиракуз. Сю пізнав по неплідності як раз на долоні.

Антифол Сиракуз. А Франція?

Дромио Сиракуз. На лобі, у бунті й зборі проти її волбсея.

Антифол Сиракуз. А Англія?

Дромио Сиракуз. Щукав я крейдяних скель, та не знайшов нічого білого. От же думаю, що вона в її на підборідді: бо проміж ним и Францією течє щось солоне.

Антифол Сиракуз. А Гишпанія?

Дромио Сиракуз. Далебі не бачив, тілкі чув по гарячому диханню.

Антифол Сиракуз. А Америка з Індіями?

Дромио Сиракуз. О, добродію! на носі: бо він увесь у рубінах, сафірах, и нахилився над гарячим подихом Гишпанії, що висилала цілі армії галер до ладування в її під носом.

Антифол Сиракуз. А де ж стояли Бельгія

та Нідерланди?

Дромио Сиракуз. О, добродію! я не дививсь так нізько. Дак оці ж то гергеня, чи знахорка, ухопілась за мене и назвала мене Дробиєм; клялась, що мене заручено з нею; сказала міні, які в мене родимі знакі на плечі, пляма на шиї, велика бородавка на лівій руці; так що я, злякавшись, утік від її, як од відьми; и думаю, що коліб у мене груди не були сківані з віри, а серце с сталі, вона перевернула б мене в кудого собаку, та й звеліла б міні ворочати роженя.

Антифол Сиракуз.

Біжи ж до пристані боржій як мога,
Чи вітер дме абі який извідці?
Не хочу тут и ноци почувати.
Коли яка віччалоє судніна,
Прийди скажи: я буду тут на ринку.
Коли нас знає всяк, а ми нікого,
То мусимо втекаць боржій як мога.

Дромио Сиракуз.

Нехай ім цур та пек из їх жонбою:
Здалась міні мов той ведмідь страшною. [Виходить.]

Антифол Сиракуз.

Тут знахурки все та відьми блукують.
Боржій, боржій на море та додому!
Та, що мене своїм назвала мужем,
Не став би я во вік из нею жити;
За те ж її сестра така вродлива,
Привадна слівом, голосом и зглядом,
Що тріхи був я сам себе не зрадив.
Замкну ж тепер я від сирєни вуші,
Нехай собі чарує інші душі.

Виходить Анджело.

АНДЖЕЛО.

Синьоре Антифолле?

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Так, се моє ім'я.

АНДЖЕЛО.

Я знаю се, добродію ласкавий.

От вам ланцюг правдиво щирозлότηй.

Хотів застати вас у приятілки,

Та й опізнився, закінь ланцюг кінчали.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Що ж мушу я с сим ланцюгом робіти?

АНДЖЕЛО.

Що вгодно вам: для вас його робили.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Для мене? я наказу не давав вам.

АНДЖЕЛО.

Не раз, не два, а дваццять раз давали.

Идіть ним панію повеселіте,

Я в вечері зайду до вас сегодні.

Тоді міні заплатите и грóші.

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Ви лóчче зробіте, узівши зраз:

Атó не бóде в вас ні ланцюга, ні грóшей.

АНДЖЕЛО.

Шуткуєте, добродію. Прощайте.

[Виходить.]

АНТИФОЛ СИРАКУЗ.

Не знаю, що про се міні й гадати.

Одно скажу: нема такого дурня,

Щоб відовхну́в такий гостинець гарний.

Мабу́ть живу́ть незгірш тутешні люде,

Що зóлото по гу́лицях дару́ють.
Тепéр аби́ ще Дрóмня дожда́тись,
Та шви́чче й до до́мівки зви́цці бра́тись.

[Виходить.]

АКТ ЧЕТВЕРТИЙ.

СЦЕНА ПЕРВА.

Там же.

Всходять Купецъ, Анджело та Отаман.

Купецъ.

Ви знаєте, що від Святого Духа
Не турбував я вас за грощі й разу,
И ждав би ще, та в Персію збіраюсь,
То й бідкаюсь грошіма на доробу.
Оце ж прошу, або платіте зараз,
Або идіть з отаманом в темницю.

Анджело.

Як раз я стільки вам завинуватись,
Як Антифол міні одасть сегодні.
Ми зараз бачились из ним на ринку,
И я оддав йому ланцюг коштовний,
А в пять годин заплатить чисті грощі.
Ходімо всі, спасібі вам, до него;
Я оплачуся, ще й дякувати буду.

Виходять Антифол Ефес та Дромио Ефес від Гетери.

ОТАМАН.

Чого нам турбуватись? Ось він зустрів.

Антифол Ефес.

Закіль в золотаря у лавці буду,
Купи міні канчук на ринку добрий,
Моїй жоні та слугам на гостинець,
Щоб знали, як вітати дома пана.
Та стій: ось золотарь. Иди, не гайся,
Купи канчук и принеси додому.

Дромио Ефес.

Купить канчук — здобуть барини хоробрий.

[Виходить.

Антифол Ефес.

Оттак держи своє правдиве слово!
Казали прийдете из ланцюгом до мене,
Та й ланцюга немає, ні самого.
Ви думали, не треба нам для дружби
Ні ланцюга, ні ввічливої служби?

Анже ло.

Тепер нам не до жартів. Ось рахунок,
Яка вага у ваших ланцюгові,
З якого золота, яка робота.
Всього на три дукати тільки більше,
Ніж я сему купцеві задовжився.
Прошу вас, заплатіте гроші зараз:
Бо він віччальити сегодні мусить.

Антифол Ефес.

Не маю я таких с собою грошей,
Та ще я тріхи забарюсь у місті.
Идіть, добродію, с купцем до мене,
Несіть ланцюг, нехай мой домарка

Заплатити вам по вашому рахунку.
Ще, може, я й застану вас в господі.

А н д ж е л о.

Так ви самі їй оддасте гостінець?

А н т и ф о л Е ф е с.

Ні, ви несіть, щоб я не опізнився.

А н д ж е л о.

Ну, добре. Чи ланцюг же в вас в кишені?

А н т и ф о л Е ф е с.

Коли не в мене, то шукайте в себе;
Без нього ж не дадуть вам дома грошей.

А н д ж е л о.

Та годі бо, давайте вже скоріше.
И вітер и прилив — не жарт на морі.
Я й так уже купця задержав тріхи.

А н т и ф о л Е ф е с.

Добродію, ви хочете затерти
Сим жартом, що зламали ваше слово.
За се б міні годилось вас провчити.
А ви, мов хитра жінка, перві в сварку.

К у п е ц ь.

Час не стоїть. Добродію, кінчайте.

А н д ж е л о.

Ви чуйте? Давайте вже, давайте.

А н т и ф о л Е ф е с.

Оддайте жінці, то вона й заплатить.

А н д ж е л о.

Та годі ж бо! Ви знаєте, недавно
Я вам оддав ланцюг. Пошліть додому,
Або ж підулочку яку писніте.

А н т и ф о л Е ф е с.

Фи! се ви ж жартами зайшли даліко.

Де ваш ланцюг? Давайте, я побачу.

Купець.

Ну, я не маю часу на юрôдство.

Добрôдію, відка́зуйте статечно,

А ні, то я оддам ёго під стражу.

Антифол Ефес.

Відка́зуйте! А щò ж я відкажу́ вам?

Купець.

Платі́те грôші за ланцюг мій, от щò!

Антифол Ефес.

И заплачу́, як ваш ланцюг побачу.

Андже́ло.

Та я ж оддав ёго вам с пів години.

Антифол Ефес.

Коли́? Ви кривдите́ мене́, синьôре.

Андже́ло.

Ви кривдите́ мене́ ще більш, мій па́не:

Бо гу́бите кре́дит мій золотáрській.

Антифол Ефес.

Бери́ ёго, отáмане, в темни́цю.

Отáман.

Беру́ в темни́цю вас, во і́мя кня́зя.

Андже́ло.

Се репутáції мо́й пошко́дить. —

Абó міні́ платі́те по раху́нку,

Абó отáман вас заарешту́є.

Антифол Ефес.

Платі́ть за те, чо́го не брав у ру́ки? —

Заарешту́й, мурло́, коли́ посмі́єш.

Андже́ло.

Ось харчове́. Бери́ ёго, мосьпа́не. —

Не пощади́в би я за се и бра́та,

Колиб так гірко з мене насміївся.

Отаман.

Я вас беру. Ви, пане, чули мамрам.

Антифол Ефес.

Корюсь тобі, не маючи поруки. —

А ти, ледачий, дорого заплатиш.

Не стане й золота твого, що в лавці.

Анджело.

В Ефесі в нас, добродію, є право :

Вонό вас сόромом окріє певно.

Виходить Дромио Сиракуз.

Дромио Сиракуз.

Добродію, є барка з Епідамна,

Що тільки жде свого патрона з міста,

И зараж же виччальить. Я пакунки

Післав уже свої, та ще олії

Купив, та ще бальзому й aqua vitae.

Судно готове зовсім; тихий вітер

Дме з берега, и тілкі піджидають

Господаря та лощмана, та пана.

Антифол ~~Сиракуз.~~ *Ефес*

Тю, дурню! що се ти? яка там барка?

Яке судно мене жде з Епідамна?

Дромио Сиракуз.

Такє, що ви найнять звеліли місце.

Антифол Ефес.

Ах, ти п'янище! Я звелів купити

Канчук, та ще й сказав тобі, для чого.

Дромио Сиракуз.

Ви так міні й завіситись веліли.

Судна, судна я мусив вам шукати.

Антифол Ефес.

Я розберу́ се іншим, вілним часом,
И дам тобі нау́ку до́бре слуха́ть.
Тепе́р біжи́ боржі́й до Адрия́ни.
Ось ключ. Неха́й с стола́ мого́ доста́не,
С того́, що вкритий кі́лемом туре́цьким,
Сакви́ з дукáтами та при́шле за́раз.
Скажи́, узя́то па́на, мов, під стра́жу,
Так се ё́му́ замі́сь пору́ки бу́де.
Боржі́й!

Ходи́м, ота́мане, в темни́цю.

[Виходять усі, окрі́ч Дроміа Сиракуза.

Дроміо Сиракуз.

До Адрия́ни? се де я оби́дав?
Де за́між за мене́ яга́ схоти́ла?
Ні, не обня́ть міні́ таку́ товпигу...
А му́шу йти, хоч и бою́ся ду́же:
Бо пан звелі́в, а па́на тре́ба слуха́ть.

[Виходить.

СЦЕНА ДРУГА.

Там же.

Виходять Адрия́на та Луція́на.

Адрия́на.

И він тебе́ задума́в спокуша́ти?
И ти помітила по нім нехі́бно,
Що він каза́в не в жарт? Скажи́ ще.
Який він був? черво́ний, чи поблі́дний?

Чи він веселий був, чи сумовитий?

Який у серці був огонь укритий?

Луціяна.

Не маєш, каже, ти на нього права.

Адриана.

Се він не хоче, щоб я мала право.

Луціяна.

Клянédця, що він тут чужий, незнаний.

Адриана.

Се правда, хоть зрадлива и ехидна.

Луціяна.

Озв́алась я була за тебе.

Адриана.

Що ж він?

Луціяна.

А він любви́ так са́мо в мене про́сить.

Адриана.

Ну, як же, як споку́шував тебе́ він?

Луціяна.

Слова́ми люби́ми, що в че́сній спра́ві,

Змогли́ б и прихили́ти й́нше се́рце.

Попе́реду хвали́в, мою́ уро́ду,

А по́тім, як я га́рно розмовля́ю.

Адриана.

А ти ж до не́го як?

Луціяна.

Та пострива́й бо.

Адриана.

Не мо́жу и не хо́чу зупиня́тись.

Не се́рцю, то хоть язику́ дам во́лю.

Сти́дкий, бри́дкий, паску́дний, злий, скаже́нний,

Чудо́вище и ті́лом и душе́ю!

Луціяна.

Чого ж такого й ревнувати, сестро?
Ледяче зникло, нічого й тужити.

Адриана.

Ах, він міні здається кращим, сестро!
Да тільки щоб гидким здавався іншим.
Далеко від гнізда кигиче чайка:
Уста його кленуть, а серцю жалко.

Виходить Дромио Сиракуз.

Дромио Сиракуз.

Агов! в столі! гаман! боржій давайте!

Луціяна.

Чого се так задихався?

Дромио Сиракуз.

Хапався.

Адриана.

Де пан твій, Дромио? що з ним зробилось?

Дромио Сиракуз.

Зробилось гірш, ніж був би він у пеклі:
Попався бо чортяці у лабеті,
В шкурятянім жупані віковичнім.
Він серце застебнув собі залізом;
Ні милости не знає, ні пощади;
Пекельний дідько, сатана жорстокий,
Вовк... ні, харців у буйвоволовій шкурі;
Хвалшивий друг и тайний ворог клятий,
Що всюди вам доробу загоробить;
Хорт, що біжить и нюха манівцями,
Та с сліду ні во віки не зіб'єдця;
Сіпака, що не жде страшного суду,
И бідолах живцем у пекло гатить.

А д р и я н а.

Що ж се такé? що се ти, дурню, прáвиш?

Д р о м и о Е ф е с.

Не зна́ю, що́, а що в тюрмі він, зна́ю.

А д р и я н а.

Хто ж у тюрмі? и по чий супа́ці?

Д р о м и о С и р а к у з.

Не зна́ю, по чий, а зна́ю до́бре,

Що ухопи́в ёго́ шкурятини́й сипа́ка.

Уго́дно вам послáть на ви́куп грóші,

Ті, що в столі, під кй́лемом ту́рецьким?

А д р и я н а.

Доста́нь їх, се́стро.

[Лу́ціяна виходи́ть.]

Се преді́вна спра́ва,

Що по́тай ме́не е довгі́ у не́го.

Кому́ ж се він и за́ що обв'язáвся?

Д р о м и о С и р а к у з.

Не обв'язáвся він, а заку́вáвся.

Ланцю́г, ланцю́г... Чи чу́єте? вже дзвóнить.

А д р и я н а.

Як дзвóнить? що́? ланцю́г?

Д р о м и о Е ф е с.

Ні, дзві́н. Міні́ порá туди́ верну́тись.

То би́ло дві́, а се одну́ проби́ло.

А д р и я н а.

Го́дини йду́ть наза́д, чи що́, се в те́бе?

Д р о м и о С и р а к у з.

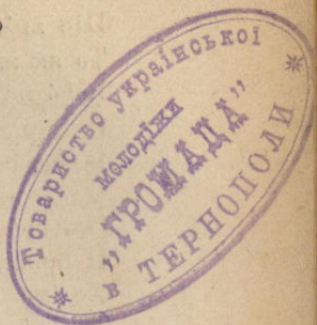
Втіка́тиме й го́дина від сипа́ки.

А д р и я н а.

Дурни́й! хиба́ ж вона́ довгі́в бо́їцця?

Д р о м и о С и р а к у з.

Та вре́мя вже банкру́т, в довга́х по ву́ші.

Вонó ж и злóдiй: бо всі так говорять,
Що врѣмя кра́деця и в день и ніччу.
То як же, не сiпáкою зустрiвшись,
Вонó не наживá' п'ятами хiрне?

Вертаецця Луціана.

А д р и я н а.

Ось грóші, Дрóмио; бiжiй як мóга
И приведи боржiй додóму пáна. —
Ходiмо, сестро. Я ходжу́ мов мёртва:
Так думка думку в мене пошибáе. [Виходять.

С Ц Ї Н А Т Р Ё Й Т Я.

Т а м ж е.

Всiхóдять Антифол Сиракуз.

А н т и ф о л С и р а к у з.

С ким нi зустрiнусь, всi мене вiтають,
Мов би я був приятель iх давнiйшнiй,
И на им'я зовé мене усьiке.
Той тiче грóші, той до себе клiче,
А iнший дякуе мене за дóбрiсть,
Абó мiнi показуе товáри.
Оцé кравець зазвав мене у iтку:
„Се тi шовкi, що ви купiть звелiли“.
И тут ж зняв из мене пóвну мiрку.
Усё якáсь дiявольська омáна:
Се мiсто пóвне вiдьмачiв лаплáнських.

Виходить Дромио Сиракуз.

Дромио Сиракуз.

Ось зóлото, що ви звеліли взяти.

А де ж Одám в шкуратяній одéжі?

Антифол Сиракуз.

Якé там зóлото? який Адám там?

Дромио Сиракуз. А вже ж не той, що стере́г ра́ю, а той, що стереже́ туря́ки, одя́гнений у шку́ру с того́ теля́ти, що за́різано для блу́дного си́на, — той що йшов поза́д вас, до́бродію, як злий я́нголь, и за́ста́вив вас по́прошати́сь из ва́шою во́лею.

Антифол Сиракуз. Не розумію тебе́.

Дромио Сиракуз. Ні? а вонó ж так розу́мно: той що хóдить, мов та ба́соскри́пка, у шкура́тняній корóбці; той чо́ловік, до́бродію, що, як пі́т-то́пчеця ко́торий пан, вда́рить ё́го по плечу́ та й поса́дить; той, до́бродію, що вбо́ліва́є над зубожа́лими лю́дьми и зодяга́ їх на ві́ки; той, що ви́робля́ сво́єю кові́нькою кра́щі шту́ки, ніж му́рин ра́тищем.

Антифол Сиракуз. Се ти гово́риш про ота́мана?

Дромио Сиракуз. Так, до́бродію, про ота́мана, про то́го, що звя́зує ко́жного, хто ла́мле сво́є обяза́тельство; про то́го, що ко́жному бажа́є впо́кійного сиді́ння, ненáче всі пото́милися.

Антифол Сиракуз. Ко́либ же й ти, до́бродію, вто́мивсь од нісе́нітниці. Чи знайшо́в таке су́днó, щóб ві́ччала́ло на́ ніч? мо́жна нам уте́кти зві́цціль?

Дромио Сиракуз. Та я вже з годі́ну, як до́но́сив вам, що ба́рка Похі́пниця ви́ходить у но́чі, та ота́ман вас приде́ржав, щóб підо́жда́ли гале́ри За-

гайниці. Ось вам ті червоні янголі, що ви за ними посилали мене: вони вас вивольять.

Антифол Сиракуз. Здурів мій хлопець, та й сам я дурію. Ми туманіємо у якихся мріяхъ. О, виволь нас, яка святá сіло!

Виходить Фрина.

Фрина

Ге, пане Антифолє! дуже рада.
Що з вами стрілась. Ну, мій любий пане,
Знайшли золотаря? Оце й ланцюг той,
Що ви міні подарувать хотіли?

Антифол Сиракуз.

Геть, Сатанó! мене ти не спокұсиш.

Дромио Сиракуз. Добрóдію, то ся пані Сатанá?

Антифол Сиракуз. Ні, се сам дівол.

Дромио Сиракуз. Ще гірше: се діволова мати, и підходить під вас у в образі гулящої дівки. Тим же то, як скаже дівка: „Побій мене, Бóже“! так це все однó, що сказала ó: „Зробі мене, Бóже, гулящою дівкою“! Пісано бо есть, що вони являюцця нам янголями світу. Світ берєцця з вогню, а вогóнь палить, ergo и гулящі дівчáта пáлять.

Фрина. И ваш чоловік и ви самі вельми жартовліві сёгодні, добрóдію. Хóчете, ходімо до мене? На вечєрю кұпимо всёго тутєнькі.

Дромио Сиракуз. Панє, як пійдете, так ждїть якої рідкої стрáви, и припасїть собі довгу лóжку.

Антифол Сиракуз. На що, Дрóмио?

Дромио Сиракуз. А як же? Хто хóче тра-

пезувати з діволом, нехай ість довгою лѣжкою.

Антифол Сиракуз.

Геть, зникни, чорте! що се за вечѣра?
Ти відьма, як и всі відьми в сім місті.
Исслизни, заклинаю! геть, ишчезни!

Фрина.

Верніте ж перстень, що взяли у мене,
Або ланцюг, обіцяний за перстень,
То я й пійдучу од вас, мій любий пане.

Дромио Сиракуз.

То черті трѣбують обрізка нігтя.
Чи капельку крові, горішок, віхтик,
Вишнєву кісточку, билінку, шпильку,
А ся — ланцюг давай їй щирозлѣтий.
Ні, не давайте ланцюга, мій пане,
Ато забризкає залізним и злякає.

Фрина.

Верніть міні хоть перстень мій будласко.
Не сподівалась я, що ви обманщик.

Антифол Сиракуз.

Ишчезни, відьмо! Дромио, ходімо.

Дромио Сиракуз.

Цурайсь пихі, мовляв павлин хвостатий:
Так, пані, й ви нам волите казати.

[Виходять Антифол Сиракуз та Дромио Сиракуз.]

Фрина.

Антифол далєбі скрутився зовсім:
Атоб не знизивсь так ніколи в світі.
Той перстень стояв би дукатів сорок...
Ланцюг він обіцяв міні подарувати...
Тепер ні ланцюга, ні персня... чєсно!
Росказував у мене за обідом,

Як зачинілася від нього жінка...
Тепер міні вонó усé розумно.
На нього часом біс якийсь нахóдить,
И біснóватого всі стережѹцця.
Тепер міні однó: ийти до неї,
Та розказáть, як він вломівсь до мене
И, бісячись, одняв у мене перстень.
Так лѹчче всѣго бѹде з ним почáти,
Ніж сóрок золотіх міні втерáти.

[Виходить.]

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА.

Там же.

Вєхóдять Антифол Ефес та Темнишник.

Антифол Ефес.

Не бійся, чоловіче, не втечѹ я.
Оддам тобі такі у рѹки грóші,
Які мене в темницю засадїли.
Жонá моя сєгóдні пресердїта,
Не пійме віри ще моймѹ послóві,
Що взáто б то мене в тюрмѹ в Ефесї.
Кажѹ, що се чудним їй вѣльми здáсця.

(Вєхóдить Дромїо Ефес, ис Канчуком.)

А ось мій раб. Се пѣвно вже з грошїма.
Ну, щò, добрóдію? приніс щò трéба?

Дромїо Ефес.

Тут бѹде чим усїм їм заплатїти.

Антифол Ефес.

А грóші ж де?

Дромио Ефес.

Де грóші, пáне? Заплатів за пугу.

Антифол Ефес.

За пугу заплатів п'ятсóт дукáтів?

Дромио Ефес.

Ні, за п'ятсóт куплю я ще п'ятсóт вам.

Антифол Ефес.

По щó ж я поси́лав тебе до́дому?

Дромио Ефес.

Та по канчу́к же, пáне. Я й верну́вся.

Антифол Ефес.

Так от же нá тобі за се спасі́бі. [Б'є його.

Темнишник. Любий добродію, бува́йте бо терпелі́ві.

Антифол Сиракуз. Міні́ трéба бу́ти терпелі́вим: я в нещáсті.

Темнишник. Ну, го́ді ж, зупині́ свого́ язика́.

Дромио Ефес. Лúчче вговорі́ його́ зупиня́ти рúки.

Антифол Ефес. Ти, скúрви с́ину, ледáщо бешчувствéнне!

Дромио Ефес. Хотів́ б́я я бу́ти бешчувствéним, щóб не чу́чуввати вáшої б́йки.

Антифол Ефес. Ти чувстві́телен ті́лько на б́йку, як той осéл.

Дромио Ефес. Я такі́ й справді́ осéл. Ви доведетé сéго мо́ими ві́тягненими уші́ма. Служі́в ёму́ с ті́єї годі́ни, як народі́вся, аж до сі́єї мину́ти, та й не мав від ёго́ за мою́ слúжбу́ нічо́го, опрі́ч б́йки. Зме́рзну — грі́е мене́ стусана́ми; роспалю́сь —

прохолоджує виспатками. Засну — будить німи мені; сиджу — підіймає німи мені. Провожає німи за двері, як іду з дому; вітає німи мені, як вертаюсь додому. Ношу їх на плечах, як старчиха свого опецька, и такі думаю, що, як скалічить мені, носітиму їх по під віконню.

Антифол Ефес. Ходімо, ось іде й жона моя.

*Виходять Адрияна, Луціана, Фрина та Давко.
с Слугами*

Дромо Ефес. Пані, respice finem, вважайте на ваш кінець, або як говорить попугай: „вважайте на наконешник“.

Антифол Ефес. Та чи ти вмовкнеш?

[Б'є його.

Фрина.

А що? не збожеволів чоловік ваш?

Адрияна.

Так, так, я бачу по його завзяттю. —
О лікарю Давко! ви заклинатель:
Верніть його к здоровому розсудку,
То я вам заплачу усяку плату.

Луціана.

Ох, як він дивиця понуро, дико!

Фрина.

Дивітесь, як тремтить увесь від злести!

Давко.

А дайте, я помацяю вам руку.

Антифол Ефес.

Дай, я тобі помацяю перш піку.

Давко.

О Сатанó! тебе я заклинаю,
Клянú тебе святими молитва́ми:
Геть, изійди́ из бідного ті́махи,
И заховáйся у те́мнім пе́клі в себе.
О, допоможіть міні, святі́і ду́ші, з неба!

Антифол Ефес.

Мовчи́, дурний віщу́н! я не безу́мний.

Адриана.

Коли́б-то ти да при собі́ був, бідний!

Антифол Ефес.

А, люба ця́цю! ось твоє́ при́йцтво!
Так ось яку́ шапранову мармі́зу
Ти вгонобля́ла там, заперши́ двє́рі,
Як я крича́в та гру́кав: ві́ччиніте!

Адриана.

О му́жу! ти, клянúсь, обі́дав до́ма!
Коли́б зіста́всь зо мно́ю й по обі́ді,
Ми б соромá до ві́ку не дізна́ли.

Антифол Ефес.

Обі́дав до́ма!

Ну, а ти що́ ска́жеш?

Дромио Ефес.

Обі́дали, по пра́вді, ви не до́ма.

Антифол Ефес.

И не бу́ли у нас замкне́ні двє́рі?
И ві́ччині́ли нам, як ми лама́лись?

Дромио Ефес.

Бу́ли замкне́ні в нас сине́шні двє́рі,
И як ні́ гру́кали, не впу́щено, та й го́ді.

Антифол Ефес.

И ся яга́ не ла́яла обо́х нас?

Дромио Ефес.

О, лаялась! що вже про се й казати?

Антифол Ефес.

И наймичка не глузувала з мене?

Дромио Ефес.

Весталка ся прескверно глузувала.

Антифол Ефес.

И я не втік звіттіль розлютувавшись?

Дромио Ефес.

Се правда, и мої повсіччять кісті,

Як здорово мій пан розлютувався.

Адриана.

Чи добре ж так безумцю потурати?

Давко.

Нема в цім худа. Хлопець догадався,

Що, потурajući, від біснування впинить.

Антифол Ефес.

Се ти золотаря так підучила?

Адриана.

Ох, ні! червінці я тобі послала,

Як Дромио прибїг по них віт тебе.

Дромио Ефес.

Я? золото? Ви, може б, и послали.

Та я не бачив ні полўшки грошей.

Антифол Ефес.

Та' ж ти ходів додому по червінці?

Адриана.

И я ёму їх оддала у руки.

Луціана.

А я була при тім, як оддавала.

Дромио Ефес.

Свидітель Бог и канчуківий майстер,

Що ви менé до ёго поси́лали.

Давко.

И пан и раб обі́два біснуба́ті.

Диві́тесь, як у них поблі́дли лі́ця,

Як ді́ко зі́ркають. Скува́ти тре́ба

И посади́ть у дуже́ те́мне місце́.

Антифол Ефес.

Скажи́, чо́го від ме́не ти замкн́улась?

А ти, му́рло, чо́го та́їєся з грі́шми?

Адри́яна.

Я, му́жу, ві́т тебе́ не замика́лась.

Дро́мфо Ефес.

А я, мій па́не, гро́шей и не ба́чив.

А двéрі, пра́вда, що бу́ли замкне́ні.

Адри́яна.

Ехі́дний ра́бе! бре́шеш раз и вдр́уге.

Антифол Ефес.

Ехі́дна ку́рво! бре́шеш, що́ ні ска́жеш.

Умо́вилась еси́ с прокля́тим ко́длом

Огі́дити ме́не и осмі́яти.

Та ні́гтями то́бі я о́чі ви́дру:

Мо́єі ти сти́доби́ не побáчиш.

Всі́ходять тро́є або четверо, та й вя́жуть Антифо́ла та Дро́мня.

Адри́яна.

Звяжі́ть, звяжі́ть ёго́, не підпу́скайте

До ме́не біснуба́того, стра́шного́!

Давко.

Ище́ люде́й! чорта́ка ве́льми ду́жий.

Лу́ціяна.

О бі́дненький! як диви́ця він ді́ко!

Антифол Ефес.

Що ж ви се? хочете мене убити?
Темнишник, я твій в'язень; ти не мусиш
Оддати мене из рук у тебе взяти.

Темнишник.

Панове, не займайте: він мій в'язень.

Давко.

Вяжіть його: він біснுவатий.

Адриана.

Чого, дурний отамане, ти хочеш?
Чи то ж тобі дивитись буде любо,
Як сей бідаха сам себе тиранить?

Темнишник.

Він в'язень мій: як дам його узяти,
То заплачу весь довг його своїми.

Адриана.

Я слобоню тебе, не йдучи з місця.
Веди мене до тих, де задовживсь він,
То я довги його покрию зараз.
Ви, лікарю, пильнуйте добре,
Щоб довели його додому цілим. —
О Боже! що за день гіркий, нещасний!

Антифол Ефес.

О Боже! що за тварь паскудна, ніца!

Дроміо Ефес.

А я, добродію, за вас в тенетах.

Антифол Ефес.

Мовчи, щоб я ще справді не збісівся!

Дроміо Ефес.

Коли вже зв'язано, то щоб не дармо:
Біснуймось, пане! верещи, пекельний!

ЛУЦІЯНА.

Ах, бідненькі! якé вони прова́дять!

АДРИЯНА.

Ведіть ёго!

[Виходять Давко є Прибічниками, Антифолом та Дромиєм.]

Ходім зо мно́ю, сё́стро. —

Тепёр кажі: за щó ёго узі́то?

ТЕМНИШНИК.

Він Анджелу золотарéві ві́нен.

АДРИЯНА.

Я зна́ю Анджела. А скі́льки ві́нен?

ТЕМНИШНИК.

Дві со́тні золоті́х.

АДРИЯНА.

За ві́що?

ТЕМНИШНИК.

За золоті́й ланцю́г.

АДРИЯНА.

Так, зна́ю.

Ланцю́г для ме́не, ті́лько ще в ро́ббі.

ФРИНА.

Як муж ваш до мого́ вломі́вся до́му

И, бі́сячись, одні́в у ме́не пе́рстень,

(Той пе́рстень и тепёр на па́льці в не́го),

Ёго́ я стрі́ла з ланцю́гом на ши́ї.

АДРИЯНА.

Се, мо́же, й так, та я ще не вба́чала.

Веді́ до Анджела, темні́шнику, усі́х нас.

Я хо́чу так, як лу́чилось, все зна́ти.

*Ве́йходять Антифол Сиракуз, из го́лою Рапирою, та
Дромио Сиракуз.*

Люція.

О Бóже мїлий! вїрвались на волю!

Адріана.

Из гóлими мечáми! Клічте, клічте
Люде́й та знов обóх їх повяжі́те.

Темнишник.

Втіка́ймо: бо вони́ нас повбива́ють.

[Виходять Адріана, Луціана да Темнишник.

Антифол Сиракуз.

Відьмї зляка́лись гóлої рапі́ри.

Дромио Сиракуз.

И та, що хóче жінкою вам бу́ти.

Антифол Сиракуз. Боржій у Цента́вр,
а звіттїля́ на пристань. Ко́либ нам як изві́ццїля́ влиз-
ну́ти!

Дромио Сиракуз. Щò ж? мо́же, вже тут
переночу́ємо. Пёвно, що не заподіють нам нї́кого
лі́ха. Ви ж ба́чите, гово́рять до нас га́рно, даю́ть
нам зо́лото. Міні́ зда́ецця тут наро́д такий ласка́вий,
що, ко́либ не ця го́ра мнї́са, що хóче мене́ оже́нити
с собо́ю, я рад би тут зіста́тись, та й оберну́тись
відьмаче́м.

Антифол Сиракуз.

Щò хоч дава́й, я тут не заночу́ю.

Втека́ймо: бо я тут погибель чу́ю.

[Виходять.

А К Т П Я Т И Й.

С Ц Ё Н А П Ё Р В А.

Там же перед Аббацтвом.

Всходять Купецъ та Анджело.

А н д ж е л о.

Шкодá, що я задёржав вас, мій па́не;
Та я ланцю́г одда́в ёму́ само́му,
Хоть він то́го зрека́ецця бес стѣду.

К у п е ц ь.

Ну, як же в вас про не́го лю́де ка́жуть?

А н д ж е л о.

У нас він чоловік пова́жний ве́льми;
Креді́т ёго вели́кий; всім він лю́бий;
Нема́ тако́го дру́гого між на́ми.
Я сам одда́в би все ёму́ на сло́во.

К у п е ц ь.

Кажіть исти́ха; се він сам, зда́ецця?

Всходять Антифол та Дромио Сиракуз.

А н д ж е л о.

Се він, и той са́мий ланцю́г на ши́ї,

Що так чудовишно ёго зрека́вся.
Ходім, добродію, озвусь до не́го. —
Синьо́р Антифо́ле, диву́юсь вельми,
Що довели мене́ ви до бешче́стя,
Та и себе́ само́го осрами́ли.
Тепе́р ланцю́г ви но́сите прилю́дно,
Ато́ кляли́сь, бу́цим ёго не бра́ли.
Опрі́ч стида́, вязе́ння и клопо́ту,
Зробили ви й мо́ему дру́гу шко́ду.
Коли́б ёго́ ся сва́рка не спітка́ла,
Давно́ б він бу́в є судно́м своїм на мо́рі.
То ж се не хто, як я ланцю́г сей дав вам?

Антифол Сиракуз.

Зда́ецця, ви. Я не зрека́вся ніко́ли.

Купе́ць.

Зрека́лися, добродію, й кля́лися.

Антифол Сиракуз.

Хто ж чув, що я зрека́вся та кля́вся?

Купе́ць.

Сі ву́ші чу́ли: се ти зна́єш до́бре.
Стиди́сь, леда́чий! Не то́бі б ході́ти
По го́роду, де че́сні лю́де хо́дять.

Антифол Сиракуз.

Ти сме́єш, леда́рю, таке́ сказа́ти!
Я доведу́, яка́ у ме́не че́сність,
Аби́ ти вмів сто́яти проти́в ме́не.

Купе́ць.

Зумію и скажу́, що ти леда́що.

Веі́ходять Адрия́на, Лу́ціяна, Фри́на и *Інші*.

Адри́яна.

О, стійте, Бо́га ра́ди! він скаже́нний! —

Хапайте, хто тут! одніміть рапіру.
Зв'яжіть и Дромию; ведіть додому.

Дромио Сиракуз.

Втекаймо, пане, хоч у це аббѣцтво!
Втекайте, пробі! ми тепер пропащі.

[Втекають Антифол та Дромио до Аббѣцтва.]

Всїхбодить АББЕСА.

АББЕСА.

Спокійтеся, не товптеся в ворота.

АДРИАНА.

До вас утік мій чоловік скажѣнний.

Дозвольте нам ёго у вас узяти

Та одвести на ліки до домівки.

АНДЖЕЛО.

Я й думав, що не при собі він ходить.

КУПЕЦЬ.

Шкода, що я мечѣ добув на него.

АББЕСА.

Чи вже ж давно він так избожеволів?

АДРИАНА.

Сей тиждень був він мовчязний, понурий,

Таким ёго ніколи я не знала.

А ось, сѣго дні, зѣраз по обіді,

Зненацька став чогось він божевільним.

АББЕСА.

Чи не втерѣв чогó на морі в бурею?

Чи не сховав яко́го в зѣмлю дру́га?

Чи не вкоха́вся у ко́го беззако́нно?

В сей гріх молодіж ча́сто погряза́є:

Бо скрізь пасѣ ненаситні́і очі.

Котра́ не ціх пригід ё́го спітка́ла?

АДРИЯНА.

Мабу́ть, чи не оця́ біда́ оста́ння.
Яка́сь любóв тягла́ ёго́ з до́мівки.

АББЕСА.

И ти ёму́ за се не дорека́ла?

АДРИЯНА.

А як же?

АББЕСА.

Ну, та не над мі́ру гі́рко?

АДРИЯНА.

Так, як мо́я міні́ каза́ла ти́хість.

АББЕСА.

На самоті́?

АДРИЯНА.

О, ні! та́кі й прилю́дно.

АББЕСА.

Ну, та не ча́сто?

АДРИЯНА.

Ті́лько и розмо́ви.

В но́чі ёму́ засну́ти не дава́ла,
У де́нь — ні їсти, ні ро́бити ді́ла;
В до́мівці ми за се раз по́ раз гри́зались,
Мі́ж лю́дьми я та́кож ёго́ сти́дила:
Се сти́д, мо́вляв, и со́ром, и ги́дота.

АББЕСА.

Оце́ ж то́го и збожево́лів бі́дний.
Ревни́вий жі́нчин кри́к та га́лас тру́їть
Ще́ гірш, ніж зу́б скаже́нної соба́ки.
В но́чі засну́ть ёму́ ти не дава́ла:
То́го й туман у голо́ві зро́бився.
За їжею скребла́ ёму́ ти мо́ркву:
То́го й жолу́док став варі́ть недóбре.

З недужого жолудка жар берієця,
А ж жару — бішенство и божевілле.
Ти кажеш, що ёму дихнути не давала:
Від сего сум напав на бідолаху;
А сум в оччаєнніє страшне ввергає
И в бѣзну всяких інших зол великих.
Як не давати спати, їсти й жити,
То можна й звіря бішеним зробити.
Оце ж сама ти більше провинила:
Ти ревностю ёго занастіла.

ЛУЦІЯНА.

Вона ёму тихенько дорекала,
А він гучнім відказував їй словом.
Чом ти за себе, сестро, не озвѣся?

АДРИЯНА.

Вона взяла це все из сѣрця в мене. —
Ввійдіте, люде добрі, та вхопіте.

АББЕСА.

Ні, ні, ніхто ввійти сюди не сміє.

АДРИЯНА.

То виведуть нехай хоть ваші слуги.

АББЕСА.

Не буде й так. Утік він у святиню, —
Вона ёго од ваших рук сховає,
Докіль він до свого розсудку прийде.

АДРИЯНА.

Та я сама ходить за мужем хочу,
Сама сидіти у ёго постелі.
Не поступлюсь моім нікому правом.
И ви міні мого оддайте мужа.

АББЕСА.

Спокійся: він и з місця не здвигнеця,

Докіль над ним не випробую ліків
И молитов святих не прочитаю,
Щоб він изнов став при собі, як перше.
Се довг могó чернічного закóну,
Се правó й правило сего аббáцтва.
Иди́ ж собі, зіста́в єго́ у мене.

А д р и я н а.

Ні, не пі́йду. И вам о́це не со́ром
Иш чоловіком жі́нку розлуча́ти?

А б б е с а.

Иди́ ж, иди́; я вам єго́ не ві́дам. [Виходить Аббеса.

Л у ц і я н а.

Иди́ до кня́зя, жа́луйсь на черни́цю.

А д р и я н а.

Ході́м, я перед ним впа́ду на зе́млю,
Докіль єго́ слеза́ми не подвигну
Прийти́ сюди́ персо́ною сво́єю
И ві́рвати могó в черни́ці му́жа.

К у п е ц ь.

Дивіте́сь: п'ять го́дин вже скóро бу́де,
И за́раз кня́зь ийти́ме сим майда́ном:
Бо стра́тище тут за́раз за аббáцтвом.

А н д ж е л о.

Чого́ ж єму́ на стра́тище ходи́ти?

К у п е ц ь.

Диві́тися, як одно́му купце́ві
Ис Сираку́з тут го́лову изді́ймуть,
Що він, проти́вно праву́ й догово́ру,
Запла́в біда́ха в на́ш ворожий го́род.

А н д ж е л о.

Та ось вони́. Поди́вимо́сь на стра́ту

ЛУЦІЯНА.

Впади ёму до ніг, кохана сестро.

*Виходять Князь и Почтом, Екгеон простоволосий,
Кат и инші Отамани.*

КНЯЗЬ.

Гукніте ще раз: хто пеню заплатить,
Той визволисть од смерти бідолаху.
А більш сего не можу я зробити.

АДРИЯНА.

О князю! правосуддя, правосуддя!
Оборони нещасну від Аббеси.

КНЯЗЬ.

Се вельми добра и поважна пані.
Не можна річ, вона тебе не скривдить.

АДРИЯНА.

Ось вислухай мене, пресвітлий князю,
Антифол, мій супруг, що я зробила,
По твоєму наказу и пораді,
Моім и всіх моїх маєтків паном,
Сьогодні, в день нещасний збожеволів,
Почав не при собі по місту бігати
(С своїм рабом, що також збожеволів),
Поважним людям роблячи зневагу,
Вриваючись в господи и беручи
Персні, клейноти й інші всякі речі.
Вхопила я ёго, звязала
И, до домівки зараз одіславши,
Пійшла по місту, щоб усі ті шкоди,
Які він людям починив, зладнати.
Аж ось він вірвався з рабом из дому
И кинувся на нас з оружем глім.

Втікаючи від нього, ми склика́ли
Люде́й, щоб знов безу́много звяза́ти.
Тогді він ба́чить, що ё́го не си́ла,
Уті́к од нас и вско́чив до абба́цтва.
Поско́чили ми, тільки ж тут аббе́са
Нас не впу́стила, щоб ё́го узя́ти.
Молю́ тебе́, пресві́тий князю́ й ба́тьку,
Неха́й міні́ одда́сть черни́ця му́жа.

Кня́зь.

Твій муж служи́в міні́ в військо́вих спра́вах,
И я то́бі князьке́ тогді́ дав сло́во,
Як ти ё́го взяла́ за чоло́віка,
Що я ё́го ніко́ли не оста́влю. —
Иди́ть, посту́кайте у́ двє́рі до аббе́си,
Проси́ть її́ сюди́ до ме́не вийти.
Не двину́ся, не закінчи́вши діла́.

Вихо́дить Слуга́.

Слуга́.

Ой па́ні, па́ні! уте́кайте шви́чче.
Пан ие́ слуго́ю ви́рвались на волю́,
Прислу́жниця́ ва́ших кúпу́ всю́ розби́ли,
Зв'язали́ лі́кара, и, бо́роду кудла́ту
Спали́вши, зали́ли помия́ми с пека́рні.
Мій пан споко́битись Давко́ві ра́е.
А той стри́же во́лоссе́, мов дурно́му.
Ко́ли не пошле́те ко́го на ви́звіл,
То во́бють ё́го як зра́дника, рі́ч пе́вна.

Адри́ана.

Дурни́й! твій пан тут из рабо́м обі́два,
И все́ брехня́, що ти нам на́блягу́зкав.

Слуга.

Добродійко, на жизнь мою, се правда.

Побачивши, метнувся я, що є духу.

Гукє вас, и тільки де спіткає,

То, каже, обсмалю й обезображу.

[Чути крик.

Чи чуєте? се він! Втікайте, пані.

Князь.

Ні, стань коло мене, не бійсь нічого.

Гей, стража! ратища!

Адриана.

Ой лихо! се мій муж! се він! Чи бачте?

Усюди він літає невидімо.

Ось, ми його ввогна́ли у в абба́цтво,

А він вже там... Уму́ не́пости́жимо!

Виходять Антифол та Дромио Ефес.

Антифол Ефес.

О, правосуддя, милостивий князю!

За службу в тебе у військових справах,

За рани, що шрами ношу и до́сеі,

За кров, що пролива́в ко́лісь для тебе,

Даруй міні, о князю, правосуддя!

Экгеон.

Коли від страху я не збожево́лив,

Се мій Антифол з Дромием слугою!

Антифол Ефес.

О дорогий наш князю! правосуддя!

Ти дав міні сю жінчину за жінку,

И ось вона мене осороміла,

До краю довела моє бешче́ство.

Ні словом змовити, ні ввообразити,

Що ся паску́дниця міні зробіла.

Князь.

Одкрій міні її вину непевну, —
Побачиш сам, який я правосудний.

Антифол Ефес.

Сьогодні для мене замкнула двері,
И тішилась, замкнувшись из гультайством.

Князь.

Вина велика. Так було и справді?

Адриана.

Ні, милостивий князю. Я с сестрою
И з ним самим обідали сьогодні.
Коли неправда, наложу душею.

Луціяна.

Нехай я не побачу дня ніколи,
Нехай не знатиму я сну-впкою,
Коли сестра сказала вам неправду.

Анджело.

О жінчино ехідна! Дві сестриці
Клянущця ложно, князю. Сей безумний
Обвинуватив їх собох по правді.

Антифол Ефес.

Мій повелітелю, я добре знаю.
Що я перед лицем твоїм промовив.
Я не п'яний, ні від гніва скажений,
Хоть би така наруга искажила
И наймудрішого серед премудрих.
Ся жінчина замкнулась у в обіді.
Ось золотарь не дасть міні збрехати,
Коли не змовивсь клеветами з нею.
Він бачив сам, як я ламався в двері,
И звігтіля вернувся до себе в їтку,
Щоб принести міні ланцюг до Фріни,

Де ми обідали из Балтазаром.
А по обіді, ждавши й не дождавшись
Пійшов я в гóрод, щоб ёго побачить,
И стрів з оцím добродієм укúпí.
Тут золотáрь бешчéсно став казáти,
Буцím ланцюг оддав мінí недáвно,
Котрóго, свідок Бог, я й не торкáвся.
За се менé узяв він за сторóжу.
Я покорíвсь, и зáраз же додóму
Послáв свого нево́льника по грóші.
Як же він з грíшми довго не вертáвся,
Я вговорíв отáмана укúпí
Зо мно́ю йти и взяти у мене грóші.
Тут стрíла нас юрма́ люде́й ледáчих,
Що ж жінко́ю измовíлись мо́єю,
И був з ними́ Давко́, голо́дний ліка́рь,
Кіста́к ходя́чий, па́дло жовтолі́ке,
Пройди́світ хіжий, смерть жива́ неси́та.
Сей ра́б ехíдний став менé дивíтись,
Та ма́цяти, та в ві́чі зазира́ти,
И загукáв бес соромá скаже́нний,
Що в менé біс вселíвсь, нечíста сíла.
Тут кíнулись вони́ гурто́м на мене́,
Скруті́ли рúки, повелí додóму,
И вкину́ли з рабо́м у те́мний по́гріб.
Я пере́гріс налі́гача зубáми
И, вірвавши́сь од харци́зяк на волю́.
Прибі́г до вас, пресві́тлий, любíий кнѣ́зю.
Молю́, блага́ю, да́йте оборо́ну
Од лиходи́в и скара́йте злю́щих.

А н д ж е л о.

Мій кня́зю, що він не обіда́в до́ма,

Що двѣрі за́мкнено, я б́уду св́ідком.

Князь.

Ну, а ланцю́г одѣржав він от тебе ?

Андрже́ло.

Оде́ржав, князю, и як був він ту́та,
Всі ба́чили ланцю́г на ши́ї в не́го.

Ку́пець.

Опрі́ч того́, гото́в и присягну́ти,
Що чув од вас о́ціми я уші́ма,
Що ви одѣржали ланцю́г од не́го,
А перш, на ри́нку, ви се́го зрека́лись.
Не в мого́ту́ було́ таке́ терпі́ти,
Я ви́хопив меча́, а ви — в абба́цтво,
Зві́дкі́ль якимся ви́леті́ли чу́дом.

Антифо́л Ефе́с.

Кляну́сь, ні́коли я не був в абба́цтві,
Ні́коли ти не бравсь за меч на ме́не,
Ні́коли я и ланцю́га не ба́чив.
Се все брехня́, брехне́ю ши́га й кри́та.

Князь.

Диву́юсь ве́льми, и міні́ зда́ецця,
Що всі пи́ли ви у Ці́рцє́ї ш ча́ши.
Ко́ли в абба́цтві, то й тепе́р там був би.
Ко́либ скрути́всь, не говори́в би я́сно. —
Ви ка́жете, що він оби́дав до́ма,
А золота́рь — що ні́.

Ну, ти, коза́че?

Дро́мпо Ефе́с.

Оби́дав він, спода́рю, ось у не́ї,
У І́заківому До́му оби́дав пан мій.

Фри́на.

У ме́не, так, и пе́рстень зняв ис па́льця.

Антифол Ефес.

Се правда, князю; перстень сей від неї.

Князь.

Ти бачила, як він утік в аббѣцтво?

Фрина.

Так бачила, як вас, пресвітлий князю.

Князь.

Чудна річ!

А кликніть сюди аббѣсу. —

Здається, всі ви стуманіли разом.

[Виходять Прибічники.]

Екгеон.

Великий князю, дай сказати слово.

Знайшов я, хто спасе мене від смерті,

И всю пеню за мене вам заплатить.

Князь.

Кажі що хоч, бєє страху, Сиракузе.

Екгеон.

Та'ж ви, добродію, зветесь Антифол,

А раб ваш чи невольник — Дромо́м?

Дромио Ефес.

Неда́вно я ще був єго неві́льник,

Та він, спасі́бі, перегрі́з вері́вку,

То Дромио тепе́р рабо́м став ві́лним.

Екгеон.

Ви, певно, памята́єте мене́?

Дромио Ефес.

По вас ми памята́ємо себе́:

Бо зв'язані, як ви, були́ неда́вно.

Чи не лічи́в Давко́ вас, любий па́не?

Екгеон.

Що ж дивите́сь на мене́ так обі́два?

Ви добре знаєте мене.

Антифол Ефес.

Ні, я ніколи

Не бачив вас.

Екгеон.

О, як же люте горе

Истаріло мене й перемінило!

Тяжкі години смутку да турботи,

Рукбю врѣмени, старого дрікки,

Моє обличчя густо описали. —

То хоть по голосу ж бо, може, тріхи

Впізнаєте мене?

Антифол Ефес.

Ні, ні, не знаєм.

Екгеон.

А ти? не признаєш мене ні трішки?

Дромио Ефес.

Не признаю, добродію, ні кріхти.

Екгеон.

Ні, ти впізнав мене, я добре бачу.

Дромио Ефес. Ба ні такі, добродію, зовсім не знаю. А коли чоловік каже ні, дак мусите няти йому віри.

Екгеон.

Не знати й голосу мого! О врѣмя!

Чи вже ж ти за сім років так сказало,

Так поскіпало мій язик мизерний,

Що й рідний син, дитя моє єдине,

Не визнає ноти струн моїх ослаблених?

Нехай зіма, жеруща сік живітний,

Моє лице, морщинами порите,

Засипала своїм холодним снігом,

И заморозила крові канáви;
Та все ж такі в ночі моєї жінзи
Якáсь минúщого світліє пáмáть.
Кагáнчик мій догóрює, та світить;
Мій слух тугій ще знáні чує звúки,
И свідки сі бес помилки свідкúють,
Що ти, Антифолє, мій син єдиний.

Антифол Ефес.

Ні, я оцця могó не бáчив з рóду.

Екгеон.

Та ж знáєш, хлóню, як ми в Сиракúзах,
Сім літ наза́д, с тобóю розлучились?
Та, мóже, ти сорóмисся, мій сýну,
Що твій отéць такий собі нетáга?

Антифол Ефес.

Сам князь и всі, кому я знáний в місті,
Засвiччять вам, що так воно́ не бóде.
Бо з рóду я не бáчив Сиракúзів.

Князь.

Я, Сиракúзе, знáю два́ццять рóків
Антифо́ла, и був ёго́ патро́ном.
Ні́коли він не бáчив Сиракúзів.
Се вік и страх то́бі тумáнять рóзум.

Вихóдять А́ббеса з Антифолом Сиракузом та Дромием
Сиракузом.

А́ббеса.

Ось, князю, той, ко́го женúть безвiнно.

[Усі тисну́ця дивитись на них.]

А́дриана.

Се два мужі́, ко́ли не поми́ляюсь!

Князь.

И кожѣн з них єсть дух чи тїнь другόго.
Так сáмо й тут. Хто чоловїк справдѣшній,
А хто манá? Роспїзнавай, хто мόже.

Дромио Сиракуз.

Я, князю, Дромио справдѣшній бѹду,
А сей нехáй идѣ собі де їнде.

Дромио Ефес.

Я, князю, Дромио такόж справдѣшній.
Благаю вас, щόб ним и зоставáтись.

Антифол Сиракуз.

О Экгеόне! чи се дух твїй тїлькї?

Дромио Сиракуз.

Ой пáне! хто звязáв вам рѹки й зá що?

Аббеса.

Хто ó нї звязáв, я розв'язѹ сї ўзи,
И дам моймѹ супрѹговї свободѹ. —
Кажї, старѣнький, любий Экгеόне,
Чи мав жонѹ ти, на им'ї Емїлю;
Котрá тобї близняток породїла?
Коли єєї той Экгеон ти справдї,
Скажї про се твоїй Емїлї вїрнїй.

Екгеон.

Коли не сплю, то ти моá Емїля.
Коли ж єє так, скажї мїнї, де син мїй,
Що вкѹпї з ним ти поплилá на щόглі?

Аббеса.

Усїх нас трѣх из Дромиєм близнятком
Взяли на бáрку лѹде з Епидáмна,
Та наплили корїнцькї рибáлки
И вїдняли мого в них сїна й Дрома.
Щό з нїми стáлось, я не знáю бїльше.

Яка ж моя була судьба, се видно.

Князь.

Що в ранці чув, тепер я розумію.
Сі два Антифоли, так вельми схожі,
И сі два Дромиї, один в одного...
А потім бұря, що вона згадала...
Се батько й маїти тих близніят нещасних,
И їх случаї извів усіх докупї.
Антифоле, прибув еси с Корінта.

Антифол Сиракуз.

Ні, князю, я прибув ис Сиракузів.

Князь.

Стій, одрізниєсь. Не знаю, хто котόрий.

Антифол Ефес.

Се я прибув, мій князю, ис Корінта.

Дромио Ефес.

И я из ним.

Антифол Ефес.

Менé привіз твій рідний дідé,
Князь Менаөби, воїтель знаменїтий.

Адриана.

Хто ж з вас сёгодні з на́ми пообідав?

Антифол Сиракуз.

Се я, синьөро, я обідав з ва́ми.

Адриана.

И ви зовсїм не муж мій, ні, синьөре?

Антифол Ефес.

О, ні! тут я вже „ні“ тобі промовлю.

Антифол Сиракуз.

И я скажу́ вам те ж самé, дарма́ що
Менé взива́ли му́жем, а ся га́рна па́нна
Менé все звала бра́том...

От же справді,

Коли не сон міні лестивий сніпця,
Я єсть и бўду вашим, пánно, бра́том.

А н д ж е л о.

Ланцю́г сей ви одéржали від мене?

А н т и ф о л С и р а к у з.

Зда́ецця, так. Сёго я не зрека́юсь.

А н т и ф о л Е ф е с.

А ви за се мене́ арештува́ли.

А н д ж е л о.

Зда́ецця, так. Сёго я не зрека́юсь.

А д р и я н а.

Посла́ла я вам гро́ші через Дро́ма:
Та він, як бачу́, не одда́в вам гро́шей.

Д р о м и о Е ф е с.

Ні, ні, через мене́ не поси́лали.

А н т и ф о л С и р а к у з.

Ось зо́лото, що я од вас одéржав,
Що Дро́мю, мій раб, приніс до мене.
Я ба́чу, ми раби́в своїх оби́два,
То він мого́, то я ёго́, стріча́ли,
Я ним здава́всь, а він здава́вся мно́ю,
И чере́с се всі по́милки поста́ли.

А н т и ф о л Е ф е с.

Сим зо́лотом оцця́ мого́ одзво́лю.

К н я з ь.

Не тре́ба зо́лота: він бў́де жи́ти.

Ф р и н а.

Добро́дію, міні верні́те пе́рстень.

А н т и ф о л Е ф е с.

Ось він. Спаси́бі за оби́д весе́лий.

АББЕСА.

Пресла́вний кня́зю, про́симо вступі́ти
До нас в а́бба́цтво на розмо́ву дру́жню,
И всіх про́шу, котрі́ круг нас зіб́рались.
Ви всі сё́годні в по́милки вплелі́ся;
Тепе́р ми ви́ясним усе́, що ста́лось.
Два́ццять п'ять лі́т я му́чилася ва́ми,
Мої́ сині́, аж по́ки розро́дїлась. —
Ході́мо ж, кня́зю, му́жу мій и ді́ти,
И ви, календа́рі їх наро́ждє́ння,
Ході́мо всі́ та спра́вим ім христі́ни,
Після́ ро́дін предо́вгих, сумові́тих.

Кня́зь.

Душе́ю рад між ва́ми куму́вати.

[Виходять Кня́зь, Аббеса, Е́кгеон, Фри́на, Ку́пець, Авдже́ло та
Прибі́чники.

Дро́мио Сира́куз.

Добро́дію, чи звелі́те міні́ побі́гти,
Позабі́рати с кара́бля́ паку́нки?

Анти́фол Е́фес.

Які́ ж у ме́не, Дро́ме, там паку́нки?

Дро́мио Сира́куз.

А те́ ж добро́, що́ в нас бу́ло в Це́нтаврі́.

Анти́фол Сира́куз.

Се́ він до ме́не.

Я твій па́н, мій Дро́ме.

Ході́мо з на́ми, а про́ те навпо́слі.

Віта́йсь из бра́том, веселі́мось вку́пі.

[Виходять Анти́фол и Сира́куз, Адріа́на та Лу́ціана.

Дро́мио Сира́куз.

Там е́ тове́та краса́виця в пека́рні,

Що́ кухова́рила ме́не за те́бе.

Тепер нехай міні сестрою буде.

Дроміо Ефес.

Ти, Дроме, будеш не за брата в мене;
Для мене ти — мов дзеркало ходяче.
Погляну та й скажу: який я гарний!
Ходім же й ми до панства на христини.

Дроміо Сиракуз.

Иді, братко, попереду: ти старший.

Дроміо Ефес.

Не знаю, брате, як би нам се взяти.

Дроміо Сиракуз.

Ми кінем жереб, а тепер іді вже.

Дроміо Ефес.

Ні, ось же як:

Прийшли на світ ми вдвох не для нудьги и розлуки:
Тепер ходімо вдвох, узівшися за руки.

[Виходять.]

К і н е ц ь п е р в о м у т о м у.